

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SEÇME ŞİİRLER

PAUL ELUARD

Çevirenler:

A.KADIR-A.BEZİRCİ

SEÇME ŞİİRLER

PAUL ELUARD

YAZKO

Türkocağı Cad. 17, Kat : 2

522 78 45

A. Kadir'in yenileştirme ve çevirileri :

BUGÜNÜN DİLİYLE MEVLANA / 7. basım

BUGÜNÜN DİLİYLE HAYYAM / 5. basım

BUGÜNÜN DİLİYLE TEVFİK FİKRET / 4. basım

ESKİ ÇAĞLAR TARİHİ, T. Fikret

İLYADA, Homeros (A. Erhat ile) / 4. basım

ODYSSEİA, Homeros (A. Erhat ile) / 3. basım

SEÇME ŞİİRLER, Eluard (A. Bezirci ile) / 3. basım

ASIL ADALET

DİLDEN DİLE

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ 1

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ 2

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ 3

VIETNAM ŞİİRİ (Afşar Timuçin ile)

FİLİSTİN ŞİİRİ (Afşar Timuçin ile) / 3. basım

PORTEKİZ SÖMÜRGELERİ ŞİİRİ (Afşar Timuçin ile)

HALKIN EKMEĞİ, Brecht (A. Bezirci ile) / 5. basım

MAKİNALARIN TÜRKÜSÜ, Brecht / 2. basım

KARANLIK ZAMANLAR, Brecht (G. Fındıklı ile)

UTANMAYIN GÖZYAŞLARINDAN, Rozewicz (G.

Fındıklı ile) / 2. basım

SEÇME ŞİİRLER

PAUL ELUARD

Çeviren :

A. KADİR - A. BEZİRCİ

Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim
Kooperatifi

P. Elvard

PAUL ELUARD

Asım Bezirci

Claude Roy

Gaetan Picon

G. Emmanuel Clancier

Louis Aragon

YAŞAMI

Asım Bezirci

Paul Eluard, 14 Aralık 1895'te, Paris dolaylarında Saint-Denis'de doğdu. Babası muhasebeyle uğraşıyor, annesi terziilik yapıyordu. Geçimleri pek iyi değildi.

Eluard'ın çocukluğu Saint-Denis ile Aulnay-Sous-Bois'da geçti. 12 yaşına basınca Paris'e geldi. Louis Blanc sokağına yerleşti. 16 yaşına kadar Colbert Okulu'nda okudu. Bir ara ciğerlerinden hastalandı. İyileşmek için İsviçre'ye gitti. İki yıl kadar bir sanatoryumda kaldı. Orada, 1912 yılı sonlarına doğru, Gala adlı bir beyaz Rus kıızıyla tanıştı. Onu yürekten sevdi. İlk şiirlerinde hem bu sevgiyi, hem de açık bir gök altında ve karlarla kaplı kırlarda geçirdiği günlerin izlenimlerini anlattı.

Sağlığı düzelince Paris'e döndü. Gala da 1914'te Rusya'ya gitmiş, Dünya Savaşı başlamıştı. Bu yüzden, Eluard öğrenimini tamamlayamadan askere alındı. Hemen cepheye gönderildi. Önce sağlık eri olarak görevlendirildi. Ardından piyadeye ayrıldı.

Yoksunluklar ve acılarla dolu savaş ve askerlik yılları Eluard'ın üzerinde derin izler bıraktı. İlk kitaplarında bu izleri dile getirdi. 1917'de Ödev Ve Tasa'yı, 1918'de Barış İçin Şiirler'i yayımladı. Şiirler, Le Spectateur dergisinin yönetmeni Jean Paulhan'ın ilgisini çekti. İki genç sanatçı tanıştılar, kısa zamanda arkadaş oldular. Paulhan, onu günün öncü şairleriyle tanıştırdı. Bréton, Soupault, Aragon, Tzara ve Reverdy'lerin çevresine soktu. Eluard'ın, 1916'da Rusya'dan dönen Gala'yla evlenmesi de bu döneme rastladı.

Eluard, savaştan sonra, Dada hareketine katıldı. Littérature dergisinde Dadacı şiirler yayımladı. Gelgelelim, Dadacılar 1922'de dağıldılar. Tzara'nın deyişiyle, «ayrılıp istifalarını verdiler».

Bu sırada Eluard, ressam Max Ernest'le tanıştı. Ernest'in gerçeküstücü (surréaliste) düşünceleri vardı. Bu düşüncelerin Eluard üzerinde etkisi oldu. Picasso'yla, Breton'la, Chirico'yla, Dali'yle kurduğu ilişkiler bu etkiyi gitgide geliştirdi. Nitekim Eluard, bu etkiyle, 1934'e değin birçok gerçeküstücü kitaplar çıkardı: Acının Başkenti (1926), Aşk, Şiir (1929), Dolanbaçsız Yaşama (1932), Halk Gülü (1934)... Bunlardan Aşk, Şiir Gala'ya adanmıştır.

15 mart 1924'te gizlice bir dünya gezisine çıktı. Öyle ki, birçok tanıdıkları, hatta arkadaşları onu öldü sandılar. Okyanus'u, Antiller'i, Panama'yı, Yeni Zelanda'yı, Avustralya'yı, Hindicini'yi, Cava'yı, Sumatra'yı, Seylan'ı dolaştı. Yedi ay sonra bir Hollanda gemisiyle döndü. Marsilya'ya, oradan Paris'e geldi. Ama, ruhundaki fırtına henüz dinmemişti. Bu yüzden Belçika'ya, İngiltere'ye gitti. Bir süre de orada kaldı. Sonra İspanya'ya geçti. Dönünce Garcia Lorca'nın şiirlerini Fransızcaya çevirdi.

1930'da karısı Gala'dan boşandı. Ama kızı Cécile ile ilişkisini kesmedi. 1931'de Nusch'la evlendi. O günlerin dünya olayları kendisini etkilemekten geri kalmıyordu. Bundan ötürü, yavaş yavaş gerçeküstçülükten ayrılmaya başladı. Artık şiirin insanlara yardım etmesi, kötülöklere karşı onları birleştirmesi gerektiğine inanıyordu. Doğal Akış (1938), Eksiksiz Türkü (1939) bu inancın belirtilerini taşırlar.

İkinci Dünya Savaşı patlayınca, Eluard yeniden askere çağrıldı. Fransa Almanların işgaline uğrayınca, «direniş» hareketine katıldı. Yurdunun kurtuluşu için yığıtçe çalıştı. Yazdığı şiirler gizlice elden ele dolaşıyordu. «Özgürlük» şiiri işte bu acı günlerin ürünüdür. (...)

Eluard, 1946'da karısı Nusch'u yitirdi. Bu ölüm sarsıtı onu. Ancak dostlarının ilgisiyle ayakta durabildi. Altı yıl sonra, 1952'de, 57 yaşında hayata gözlerini kapadı. Ölümü, bütün Fransa'da büyük bir üzüntü

yarattı. Görüşleri ne olursa olsun, bütün aydınlar bu üzüntüyü paylaştılar. O kadar ki, Eluard'inkine tüm aykırı düşünceler taşıyan François Mauriac bile, şunları yazmaktan kendini alamadı: «Fransa büyük bir değerini yitirdi. Ne duruyoruz, niçin ulusal yas tutmuyoruz?..»

KIŞILIĞI

Claude Roy

İriyarı, ağır, oturaklı oldukları için büyük sayılan kimseler vardır. Gerçi Eluard da büyük gövdesi, büyük burnu ve büyük alnıyla böyle bir kimse sayılabilir. Ama, onun büyüklüğü bir bulutun büyüklüğüne benzer (Superville için de öyledir ya), hafifliğiyle büyüktür o. Teni, saçları, elleri, kemikleri, bakışı ve duruşuyla büyüktür. Tıpkı bir dumanın büyüklüğü gibi. Nitekim, Eluard da alabildiğine hafif görünüm-lüdür. Oldukça ciddi bir sesi, hoş bir söyleyişi vardır. Konuşurken tatlı, tumturaklı bir eda verir sözcüklere. İster kendinin, ister başkasının olsun, şiirleri iyi okur. Dizeleri gereğince ve uyumlu bir yalın-lıkla söyler. Satılmak ya da radyoda okunmak üzere doldurduğu plaklar güzel birer örneğidir bunun.

Eluard'ın yüzü uzunca bir dikdörtgeni andırır. Yıllar, düşünceler ve temiz duygularla bezenmiş güzel bir yüzdür bu. Kırışmış saçların altında alımlı bir alın yayılır. Saçlar ne uzun, ne de kısadır. Gözlerin rengini tam olarak söylemek için karısı Nush'a telefon etmem gerek. Şöyle bir belleğimi yokluyorum. «Sanırım, gri-maviydi» diyorum, «sabahleyin doğanın üzerine açılan anlayışlı, güzel bir gökyüzü gibi.» Nush cevap veriyor: «Mavi-gri». Demek ki yanılmışım.

Eluard, oldum bittim ince, titiz, özenlidir. Başından şapkasını eksik etmez. Durmadan sigara içer. Çarpıcı bir görkemi vardır. Ama yapmacık, küçümseyici bir görkem değildir bu. Çevresini etkilemek için horoz gibi kabaran, büyüklük taslayan bir kimsenin kurumu değildir. Tersine, ancak gerçekten büyük kişilerde görülen doğal, kolay, kendiliğinden bir

görkemdir: Ağırbaşlı önderlerin, yarış atlarının, oynayan çocukların, kimi balıklarla kuzgunlarınkine benzer bir görkem...

Öyle ki, onun yanında en ciddi şeyler bile görkemli, çocuksu bir hafifliğe bürünür. Savaş başlamazdan önceleri de o, acı çekenlerin üzüntüsünü yaşıyor, zalimlere kızıyor, kötülerle alıklara hınç duyuyor, suçsuzlara sevgi besliyordu. Onu 1944'te bir sabah Dragon sokağında gördüm. Solgun mu solgundu. Gizli bir basımevcinin bisikletle gelmesini bekliyordu. Oysa adam her zaman gelmiyordu.

Eluard, Almanlara karşı yürütülen kurtuluş kavgasına katılmadan edemedi. Bu uğurda elinden geleni esirgemedi. En korkulu, en sıkıcı işleri bile severek yaptı: Sözgelisi zarf yapıştırdı, kâğıt katladı, yük taşıdı. Onunla birlikte çalışırken şairlerin de öldürülebileceğini unutuyordu insan. Garcia Lorca'nın, St.-Pol-Roux'nun, Max Jacob'un, Desnos'un öldürülüşlerini unutuyordu. Oysa, Eluard'ın saklanması, kendine bir sığınak araması gerekirdi. Nitekim, öteki yeraltı savaşçıları, direnişçiler nerde akşam orda sabah yaşıyor, sırasında sıvışıyor, toz oluyorlardı. Eluard ise, ya yerinden kımıldamıyor, ya da evrenini de yanına almadan yerini değiştirmiyordu. Gizlendiği odaya, yaşaması için ne gerekiyorsa hepsini götürmüştü: Gerçi parası pulu yoktu, ama yanında eşi Nush vardı; duvarlarda Miro'nun, Leger'nin, Ernst'in, Picasso'nun resimleri vardı, parmaklarının ucuyla zevkle okşadığı özel baskılı kitaplar vardı. Ekmeksiz kalınca, bu güzelim kitaplardan birkaçını satıyordu. Hani, birtakım kimseler şimdi gülebilirler bana, anlattıklarımın o günler için pek de önemli olmadığını söyleyebilirler; neyleyeyim ki kafama bir kez çakılmıştı o düşünce, atamıyordum onu ordan, korkuyordum: Ya Gestapo Eluard'ı da yakalarsa hali nice olurdu? Kimbilir nasıl üzünçlü olaylarla karşılaşardı! Öyleyken o, hiç mi hiç düşünmüyordu bunları...

Eluard, Saint-Denis'de doğdu. Burası kralların kiliseleri ile işçilerin fabrika bacalarının bulunduğu bir banliyö semtiydi. Eluard çok yer gezdi. Ama, onun çok ülke gördüğünü söylemektenense, çok ülkenin onu gördüğünü söylemek daha uygun olur. Evet, birçok ülkeler Eluard'ı görmekle onur ve şaşkınlık duyular.

Bir gün adres bırakmadan çekip gitti: Dünyayı dolaşmaya çıkmıştı. İsviçre'de hastalandı, Cornouailles'da iyileşti. İspanya ile İtalya'da mutlu günler geçirdi. İki kez savaştı: Birincisi 1914'te siperlerde; ikincisi, 1939'da önce demiryollarında, sonra Direniş hareketinde...

Şimdi Chapelle sokağında oturuyor. Burası kül rengi kaldırımlı, gürültülü, gösterişsiz bir mahalledir. Eluard'ların kaldığı ev, bir çeşit işçi evidir. Öyle, merdivenlerine kırmızı halılar falan serilmiş değildir. Üç odalı, ufacık bir yuvadır. Gerçi odalar dardır; ama iyi döşenmiştir. İçerisi güzel kitaplar, güzel resimler, güzel eşyalarla donanmıştır. Chagall'lar, Chirico'lar, Dali'ler, Picasso'lar, Lautréamont'la Ducasse'ın biricik elyazması eserleri, işlemeli ciltler, eski Amerikalıların heykelcikleri, bir delinin oyduğu tahtına kurulu bir kral, tunçtan yapılma bir kuru kafa, Nouveau-Meclembourg'un alçıdan bir putu, bir sinekkuşu, bir Paques adası heykeli, bir Baudelaire büstü, bütün bunlar mavi muşambadan küçük perdelerin ortasında durur...

Eluard'da ağırbaşlı, sözügeçer bir hava görülür. Ama insan toplulukları önünde, özellikle arkadaşlarını arasında bu hava silinir. Çünkü dostluğa inanır o. Dostluk hava gibi, su gibi, ekmek gibi, kitap gibi, gökyüzü gibi geçilmez bir şeydir onun için. İnsanlar da öyledir onun için. Nitekim, hep onları düşünür, onlarsız edemez bir türlü. Hastalarla, mutsuzlarla, yaşamın ya da insanların ezdiği kimselerle ilgilenmeden duramaz.

Yalnızca aşkla, suyla, şiirle ve viskiyle (onu da ancak bulunca içer) yaşıyor gibi görünür, ama gerçekte milyonlarca insanın serüvenini yaşar. Bir açık kapıdır sanki.

Haksızlığa karşı koyan herkese, bütün insanlara açılmış bir kapı...(*)

(Çeviren : A. Bezirci)

(*) Claude Roy, *Descriptions critiques*, Paris, Galimard, 1940, s. 191 - 194.

Fransız Ulusal Direniş'inin getirdiği en coşkun, en kalıcı şiirleri 1905'te Paris'te doğan Eluard yazdı. Hepimizin ezbere bildiği «Özgürlük» güzel bir örneğidir bunun. Öyle ki, başka hiçbir şiir onu aşamadı daha. Oysa, bu yücelik pek gösterişsiz, pek kapanık araçlarla elde edilmiştir. Ama ondaki bu yalınlık, şiirin arınmışlığını hiç bozmaz. Tersine, etkisinde bırakır okuyanı; «Gabriel Peri, Şiirin Eleştirisi, Karartma, Düşlerinde Gördükleri Kadına» adlı kavga şiirlerindeki o soyunmuşluk kadar sarsar kişiyi.

Gelgelelim, buna bakıp da Eluard'ın Direnişçi şiirlerini geçmişi ve geleceği olmayan bir saman alevi, basit bir durumun ürünü sanmak doğru olmaz. Yeni çıkan Seçme Şiirler'in yapraklarını şöyle bir çevirelim: İlk parçalar arasında Barış İçin Yazılmış Şiirler'i görürüz. 1918 tarihini taşıyan ve savaş bitince kocalarına kavuşmuş kadınların sevincini anlatan şiirler. Dolanbaçsız Yaşama'nın sonunda «Şiirin Eleştirisi»yle karşılaşırız. Alman Buluşması'nı sezdiren bu şiir gibi bütün öbür şiirler de hep aynı anlama yönelirler: İnsanların mutluluğu şairin sözünden daha değerlidir. Görülüyor ki bu «şiir yalnız»nın damarlarında hep insancıl, hep toplumsal, hep kavgacı bir kan dolaşıp durur. Çiçeklenmek için ikinci savaşı beklemeyen bir kandır bu. Medieuses ve Verimli Gözler adlı katkısız aşk şiirleriyle aynı dönemde yayımlanan Eksiksiz Şarkı bir dramı gösterirler, daha doğrusu, ilk kurbanlara tanıklık ederler: «Guernica Zaferi, Dün Yeneler, Yarın Yok Olacaklar», ilerde «Özgürlük»te başarıya ulaşacak sesin ilk denemeleridir.

Bununla birlikte Eluard'ın sesi, —Ölmeden Ölmek ve Acının Başkenti gibi ürünlere bakılırsa—, en kapanık seslerden biri olarak görülür: Yüreğin çarpışlarıyla beslenen bir şafakta, iç evren üzerine kapanmış, kendi yalnızlığına tutsak, kendi düşleriyle sarmaşdolaş bir ses. İyi ama, bu kapalı konuşmadan bu kavgacı, bu kamusal konuşmaya nasıl atlıyor Eluard? Karanlık düşlerle örtülü bir gece şiirinden bu güneşli şiire, mutluluk için yaratılmış bir dünyayı anlatan bu açık şiire nasıl geçiyor? Acaba, bu geçişe bakarak, bir evrimden ,şairin eserlerinde birbirini kovalayan değişik dönemlerden söz açmak yerinde olur mu? Elbette! Çünkü, olayların baskısı altında, insanlara duyduğu sevgi ve güvene dayanan bir siyasal görüşün de etkisiyle Eluard, yalnızlıktan beraberliğe, tekil ve kapalı düştten ortak ve açık umuda geçer. Ne var ki, bu geçişin bir kopuş, bir kırılış doğurduğunu söylemek pek doğru olmaz. Olsa olsa, sanatçının şiirindeki bazı verileri keskinleştirmeye götüren bir evrimden söz açılabilir burada. Nitekim, şiirin herkesle konuşmasını, herkesin yaşayışım ilgilendirmesini gerektiren bu cömert yaratılış, lirizmini asla yitirmez. Eluard'ın yalnızlığı hep bir birleşme, bir ortaklaşma, kitleselleşme isteği taşır çünkü; gecesi hep bir gündüz umudu taşır. Bu şiir, en kapanık ve en bireysel döneminde bile bir yalnızlık şiiri olmaktan çok bir «sevgi şiiri»-dir. Bundan ötürü de o, yalnızlıktan ortaklaşmaya geçmez de çiftleşmeden kitleselleşmeye yani bireyin mutluluğundan insanın mutluluğuna geçer. Eluard'ın kapanık şiiriyle yurttaşlık şiiri arasındaki bağ, gerçekte, bir yaradılışın sonucudur: Eluard aşk şairidir, erkeğin kadına aşkını dile getiren şair. Bir çeşit açılış şairi, başkalarına uzanan ellerin şairi. Elbette, böyle bir şair kendimize kapanmaktan alıkoyar, yöremizdekilerle bağlaşmaya iter bizi. Yaşamayı bir birleşme, toplulaşma sayan kimsenin, gözleri hep çevresine yönelmiş kimsenin, başkalarından bir şeyler alıp vermeden edemeyen kimsenin sevişen bir çiftle karşılaştıktan sonra öbür insan'larla da karşılaşacağı açıktır. Gene, kişioğlunun mutluluğunu söylemek için bir sese kavuşmuş kimsenin yalnızca kendi mutluluğuyla yetinmeyeceği de açıktır.

Eluard ie kapanıştan dışa açılışa geçerken gölge-
den aydınlığa da geçmiş olur. İlk ürünlerin bitmez
bir safakla donanması bundandır. Gizli gecenin üze-
rine gözlerin kapandığı bir dünyadır bu. İçinde, yüz-
lerle biçimlerin solup silindiğı, ancak insan yüreğİ-
nin büyük dalgalanışlarının yaşadığı bir dünya. Şai-
rin söylediğı türkÜ, işte böyle bir dünyadan yükselen
türküdür : «Gece Türküsü».

Son ürünlerde ise, tersine, ışıklı bir dünya görülür.
Çiçekli varlıklar, kuş kanatları, soguk kaynaklar ve
ezgili renklerle bezeli bir dünya üzerine açık, duru
bir gökyüzü yayılır. İç şafağın ardından dış evrenin
ebemkuşağı doğar sanki. Nesneler birer birer ortaya
ıkarlar, pırıl pırıl yanarlar. Artık şiirin görevi on-
ları «göz önüne sermek»tir. Nitekim, Eluard'ın şiiri
bu dönemde duyulan dünyanın bir çeşit sayımı olur :
«Nesneleri kendi adlarıyla çağırmaya» yönelir. Ama,
burada da bir «kopuş»tan söz edilemez : Aydınlığa
dönüşmenin ardından geceye dönüşme gelmez de on-
dan. Şairin gecesi şafak gibidir : Biraz sonra dünya
onunla görünecek, gölgeler ve alaca karanlıklar onun-
la ışıyacaktır. Bundan olacak, Eluard'ın şiiri «aşk
gecesinin gündüze değindiğini» belirtir durur. «Göl-
genin kolları»na inerken dahi, dış dünyanın varlığın-
dan birtakım gizemsel (mystique) yaşantılarla kop-
maya kalkışmaz. Onun gecesi hiçbir zaman dünya-
dan kopmaz. Gerçi, şair arasıra gözlerini kapar, ama
gözlerini açtığında yeni bir dünya bulmak içindir.
bu. Başka bir şey içln değil!

Gelgelelim, bu yeni dünya ne denli parlak, ne denli
canlı olursa olsun, iç gölgelerden kurtulamaz büsbü-
tün. Çünkü Eluard'ın şiiri gizemsel bir yokluk şiiri
değildir; ayrıca, gerçekçi bir şiir, bir çeşit nesne şiiri
de değildir. Üstelik, şairin ortaya çıkardığı dünyanın
da pek bir değeri olduğı söylenemez. Bu dünya yal-
nızca yüreğİN yollarıyla örülmüştür, yalnızca düş ve
dilek sunar evrene, yalnızca kişioğlunun içiyle konu-
şur. Evrene bağılı insanın yaşantısı, «insanla altının
uyuşumu — toprağı çevrik bir bakış» İşte Eluard'ın
yaşantısı budur. Görüldüğü üzere bu, sözcüğün gele-
neksel anlamıyla tepeden tırnağı «lirik» bir yaşan-
tıdır.

Gerçekten de baştan aşağı lirik bir şiirdir bu. Ya-

şadığımız en keskin, en sürekli aşk şiiri odur belki de. Doğayla tanışmamıza 'yol' açan bir şiir. Bu eşsiz yolun anlatım biçimi ise şarkıdır. Evrenle alinyazısı arasındaki gizli konuşmayla coşuverdiği ve dünyaya hayran kaldığı zaman, kişiğlunun dudaklarından kendiliğinden yükselen bir ilâhidir.

Eluard'ın şiiri iğretileme (istiare) yönünden de en zengin şiirlerden biridir. Çağımız şiirinin sınırlarını iyice genişlettiği bu sonsuz imgeler (image'lar) göğünde hiçbir şey ondan daha ataklıkla uçamaz. Ama, öte yandan, iğretilemede ve ayrıntıların güzelliğinde kendini gösteren bu özün, şiirleri kucaklayıp götüreren o sonrasız sesin taşıdığı özden daha az güçlü oluşu da bir gerçektir. Suyun şırıltısını andıran bu mırıldanıştaki o güçlkle fısıldanan, o çekici ve sarsıcı, o ince ve ağır yakarış uzun ve sınırsız ürperti-ler doğurur okurda. Bu şiirin özü, sayfaya «basılmış» şeyler tüm silindikten sonra «geride kalan» şeydir. Başka bir deyişle bu, sözcükler arasından bir bakır tel gibi geçen ince, bükülmez bir ses çizgisidir; arabesk işlemlerle gözümüzü alan, ama bir türlü de yakalanamayan bir desenler örgüsüdür.

Öyledir ya, gene de vardır bu ses. Üstelik, hiçbir şey de ondan daha tanınabilir değildir. Dolayısıyla, «bu ses yaşayacak mı yoksa yaşamayacak mı?» diye bir soru ortaya atılamaz sanıyorum: Çünkü o, şimdiden Fransız edebiyat tarihinin malı olmuştur. Bizimle bunca çabuk kaynaşabilen bir başka ses, bir başka şiir yoktur dense yeridir. Öyle ki, onu tâ çocukluğumuzdan beri ezbere biliyormuşuz gibi bir duyguya kapılıp gideriz. Hiç çaba göstermeden o, kolayca belleğimize girmenin yolunu bulur. Lirik olduğu kadar da aşırı gelenekçi bir şiirdir bu: Günümüz şiirinin aradığı yeni yollardan çok onun, XIX. yüzyılın büyük şiirlerine yaklaştığını görmemiz de bundandır. Bu anlamda Eluard, Michaux ya da Prevert'den çok Lamartine ve Baudelaire'e yakındır. Dil ve kavrayışta ne kadar yenici olursa olsun bu şiir, bir hareket noktası olmaktan çok bir çeşit açılma ve doğrulamadır. Şairin derin dehası, onu, bugünkü uzaklaşmış bulunduğumuz bir «insancıl» yaşantıyla doldurmuştur. Bu yaşantı kişiğlunun ölümsüz, sonrasız durumuna da uygun düşer.

Eluard'ın şiirinde yolumuza bırakılmış yalnızca güzel bir anıt değil, yarınki susuzluğumuzu giderecek değerli bir pınar da vardır.

Bu pınardan içmek gerek (*).

(Çeviren : A. Bezirci)

(*) Gaetan Picon, *Panorama de la Nouvelle Littérature Française*, Paris, 1949, s. 165 - 170.

ELUARD'DA AŞK VE İNSANLIK

G. Emmanuel Clancier

Kesiksiz Şiir : Gerçi, Eluard'ın son kitaplarından birinin adıdır bu, ama yalnızca bütün eserlerinin değil, bütün yaşamının da adı olabilir. Nitekim, şiir onun yaşamında Ölmekten Ölmek, Barış Şiirleri, Halk Gülü, Eksiksiz Şarkı, Unutulmayan Vücut gibi eserlerin yazarına bir başka ad bulmak için bir «doğal akış» olmuştur. Evet, Eluard yok artık, fakat söylediği ile yaptığı arasındaki birlik, şimdi daha iyi görülüyor. Eluard'ın sesi, ilk şiirlerini yazışından susuncaya değin, hep kendine bağlı kalmıştır. Seslerin en temizidir o : Gerçeküstücülerin düşlerini çok güzel dile getirmiş, akışını derinleştirerek, hiç değilse sonradan kaybolmaksızın ve inkâr edilemeksizin genişlemenin yolunu bulmuştur.

Eluard'ın sesinden daha tekil, daha içten bir ses yoktur. Öyleyken, hiçbir ses bize onunki kadar derinden dokunmamıştır. «Ben» sözüne hemen hemen her şiirinde, her dizesinde rastlarız; gelgelelim, —Pierre Emmanuel'in de haklı olarak belirttiği gibi— bu sözde hiçbir bencillik, hiçbir kısır soyutlama görmeyiz. Kendi adına konuşurken, kendi doğrularını bildirirken bile şair sanki hepimiz adına, herkes adına konuşmaktadır. Gençliğinde birliktecilik (unanımisme) akımının etkisinde kalmıştır, onda kendi gerçeğini bulmuştur. Ama bu, Jules Romains ile çömezleri için bir kafa gerçeği olmasına karşın, onun için bir yürek gerçeği olmuştur. Aşk, Şiir'i çok daha sonra yazması da bundan olsa gerektir. O, delikanlılığından beri şunu anlamıştır : İçinde oluşan her hareket, varlığım bütün varlıklara ve onları kucaklayan dünyaya doğru götürmektedir. Fakat yalnızlık ve umut-

suzluk bu yönelişi önlerler, hatta bazen büsbütün ortadan kaldırırlar. Bunun için, türlü kılıklara girerler. Örneğin, yüreğe olduğu kadar bedene de kolayca kayıveren ölümün maskesini takarlar; yahut yoksulluğa, baskıya ve kıyıma uğramış bir halka uzanırlar. Aşk, Şiir sevgidir, dünyanın türküsüdür. Ne var ki, sevgi de, dünya da ancak aşkın ve kadının türküsü arasından yükselebilir. Eluard, «şair, esin (ilham) alandan çok esin veren kişidir,» der. Elbette, başkalarına esin vermesi için onun da sevgilisinden bir armağan almaşı gerekir. Bu yüzden, şairin yaratışı ve almyazısı hep bu çatışmaya, aşk ile aşkın ölümü arasındaki bu çekişmeye bağlı kalmıştır. Gene de, en acı yaşantılara karşın, son söz hep aşkın olmuştur. Breton'a göre Çılgın Aşk, kendi dışında kalan her şeyin atılmasıdır; Eluard'a göre ise aşk yıldan yıla başkalarına daha çok yaklaşma halini alacaktır. Bir kadın ister ihanet etsin, isterse çekip gitsin, yalnızlığın gecesi yeni bir aşk doğuracak ve şair-insan kendini güpegündüz öbür insanların arasında bulacaktır.

Eluard'ın şiiri apaydınlıktır; gerçi içinde geceye özgü zenginlikler de vardır, ama ışığı ne dışardan gelmedir, ne de soğuktur. Derinliklerden fışkıran bir alevdir sanki; öylesine ruhun hareketleriyle beslenmiştir, tıpkı bir yangının sık ağaçlarla beslenmesi ya da gizli özsuyunun ışınlarla beslenmesi gibi... İşte şair, bu iç ateşle güneşin dış ateşini özdeştirir. Aslında, kendisi de efsanelik bir ateştir; insanoğlunun Promete'cil gücünü gösterir, nasıl ki Aşığın da gücünü gösteriyorsa... Yaşamının, istemenin, kardeşliğin sıcaklığı bu alevle tutuşur; ruhsal ve cinsel yönden erkekçe bir onur onunla birlikte boy atar. Bu eserde, gizli ateşle herkesin güneşi birbirine karışır; insanları daha iyi yaşamaya, kendi tarihlerinde olduğu kadar, asıl tarih'te de yalnızlığı yenmeye çağırır, bunun için durmadan parıldar. Hastalık ve savaş (ki o da bir toplumsal hastalıktır) genç şairi çarpar, 1918'de aşağıdaki dizeleri yazar; bunlar, gür bir eserin kapısını açan anahtarlardır; bir savaşın ertesinden öbürüne değin uzamış, çeşitlenmiş, fakat özleri değişmemiştir :

Bir ateş yaktım bırakınca beni gökyüzü
Bir ateş yaktım olayım diye dostu
Bir ateş kış gecesine gireyim diye
Bir ateş daha iyi yaşamaya doğru

Gün bana ne verdiyse verdim ben de ona
Ormanları fundaları buğday tarlalarını asmaları
Ve yuvaları ve yuvalardaki kuşları
Ve evleri ve anahtarlarını evlerin
Ve böcekleri ve çiçekleri verdim ve kürkleri ve
şenlikleri

Yaşadım yalnız alevlerin çıtırtısıyla
Sıcaklığının kokusu yetti bana
Bir gemiydim sanki kapalı suda batan
Sanki bir ölüydüm ortada kalmış yapayalnız

Bu ilk ateşe ilk aşk bütün gücünü verir. Aşka güvenini açıkladığında Eluard, yirmi yaşındadır: «Gök açık da olsa, kapalı da olsa, insan sevmedikçe onu göremez.» 1951'de, ölüne yaklaştığı bir sırada, «Başından beri aşka tapınıyordum ben.» diye itiraf eder ve şunları ekler: «Onların ne odu vardı, ne de ocağı / Ateşi buldular sonradan / İnsanları buldular.» Rimbaud, «aşkı bulmak insanı ve eylemini (yani ateşi) bulmak değil midir?» diye sorar. Aşkın değişimini hiçbir şair Eluard kadar güzel duyuramaz bize. Bu değişimin aşırı yalınlığı ve katkısızlığı gerçektir imgelerle çiçeklenir, olağanüstü bir nitelik verir onlara. Öyle bir nitelik ki kimse karşı koyamaz ona: «Bütün hayatım seni dinler...» «Bütün dünya senin saf gözlerine bağlanmış / Kanım onların bakışıyla dolaşır damarlarımda...»

Eluard'da bakışla, okşamayla, gözle, elle yapılan bir çeşit aşk ayini vardır. Görmeyen şair kördür, ancak sevilen gözlerin aydınlığıyla ışığa kavuşabilir. Bu kadıncıl aydınlığı yaratmak şaire düşer: «Bir tek okşamayla pırıl pırıl ettim seni.» Öte yandan, yalnızlık ve ayrılık hayatın inkârı demektir: «Ve sen orada bulunmayınca / Uyuduğumu sanırım / Düş gördüğümü sanırım / Yaşamadığımı.» «Ne kadar sev-

mekteyim onu bilemiyorum / O mu yok olan, ben mi ayıramıyorum.» Aşkın yokluğu bir uçurumsa, varlığı da sınırsız bir vaattir, sabırsız ve açık bir vaat :

«Gel, çık artık. Birazdan, gök dalgıcı, en hafif tüyler boynundan yakalayacak seni.

Yer ancak gerekeni taşır ve güzel kuşların gülümser. Aşkın gerisindeki gölge gibi, üzüntünün ülkesinde, görünüm örter her şeyi.

Çabuk gel, koş. Vücudun düşüncelerinden daha hızla gitsin ve hiçbir şey —anlıyor musun? hiçbir şey— seni geçemesin.»

Çiftler sürekli bir değişim içinde bulunurlar : Âşık alev olur, sevgili su olur : «Bol ışıkla biçimini değiştiriyordum senin. Nasıl ki, bir pınarın suyu bardağa konunca değişiyorsa, insan da elini bir başka elin içine koyunca değişiverir.» : Ya o sevdiğine döner ya da sevdiği ona. Bu karşılıklı dönüşümün birliği yaşamın bütün özelliklerini değiştirir : Düş parıldar, güneş hayale dalar, sessizlik konuşur :

Dinelir gözkapaklarımin üstünde
Saçları saçlarımin içinde
Ellerimin biçiminde elleri
Gözlerimin renginde gözleri
Yitmiş gitmiş kuyusunda gölgemin
Göğe fırlatılan taş gibi

Gözleri açıktır hep açık
Uyutmaz beni bir türlü
Düşleri ışık ışıltı düşleri
Güneşleri bastırır güneşleri
Güldürür ağlatır güldürür beni
Konuşturur bilemezken ne diyeceğimi

Eluard'ın özellikle gerçeküstücü şiirlerinde aşk sürekli, ama durgun değildir; yaralanıştan coşkunluğa, şefkatten şiddete dönüşebilir. Değişmeyen tek şey, onun saflığıdır. Bu saflık dilin saflığıyla bir birlik oluşturur.

Acılarla dolu aşk, gerçeküstücülükte görülen tasyayla ilişkilidir; ama, bu tasa, insana vergi coşkunluk durumuyula da alttan alta çelişmektedir.

Gün batımında bir yüz
Bir beşik ölen yapraklarda
Çıplak bir yağmur demeti
Gizlenen güneş
Suyun dibinde kaynakların kaynağı
Kırık aynaların aynası
Bir yüz terazisinde sessizliğin
Günün son ışıklarının sapanları için
Çakıltaşları arasında bir çakıltaşı
Unutulmuş bütün yüzlere benzeyen bir yüz

İsteğin gözyaşından ayrılmadığı, okşayışın tatlılıktan çok acılık doğurduğu sarsıcı bir aşkla gelen başdönmesi Acının Başkenti, Dolanbaçsız Yaşama, İnsan Piramidi gibi eserlerdeki şiirlerle bizi sarar. Önce bir aşkın, sonra bir kadının ölümü şairin yaşamında iki kez tekrarlanır ve bu, onu, ancak Rimbaud'nun Cchennemde Bir Mevsim'indekiyle karşılaştırılabilecek bir yıkımdan geçirir. Gerçi Rimbaud cehennemden çıkar, ama şiiri de bırakır. Oysa, Orpheus Eurydike'sini yitirir, ama lirini bırakmaz, onunla gene aşkını yani yaşamını dile getirmeye devam eder. Onun gibi, Eluard da, yitirilmiş aşkın ötesinde anılarla kazanılacak mutluluğun süregelen varlığına bizi inandırır. Acı bir ayrılımdır bu, ama bir daha buluşmama değildir. Nitekim, sevişme anları gizemli bir biçimde yaşayadurur:

Bulutlar adına söyledim onu sana
Deniz ağaçları adına söyledim
Dalgalar adına dallardaki kuşlar adına
Gürültü taşları adına
Sevişen eller adına söyledim
Bakan göz bakılan göz adına
Göğü bezeyen uyku adına
Puslu geceler adına
Yoldaki parmaklıklar adına söyledim

Ak alın açık pencere adına
Düşündüklerin konuştukların adına
Sonu gelmesin diye söyledim
Bu okşayışın bu güvenişin bu inanışın
Sonu gelmesin diye

Neyse ki yeni bir aşk doğar ve onunla birlikte rönesans başlar. Sevgi, yaşam, şiir gene yürürlüğe girer; fakat tutkuda, yaşamayı karşılayışta, dilde yeni ayrımcıklar (nuances) belirir. Özellikle gerçeküstücü dil özgürlüğü ve imge demetleri dışardan çelişik görünen, ama karşılaşmaları kendisine çekici bir güç veren iki öğeyi birleştirir: Bir yandan, şitre serpilmiş şaşırtıcı, hatta yapmacık buluşların doğal zenginliği; öte yanda, derin doğrulamalar, deyişler ve tam bir anlatım yalınlığı. (...) Dildeki bu çifte hareketi şiirlerin bağrındaki sıralanış karşılıyor gibidir: Görülmedik imgeler (şairin kendiliğinden bilinç üstüne çıkmalarına göz yumduğu bu alışılmadık harikalar) ile aşırı bir basitliği olan ve en beylik, en gündelik verilerden alınan imgeler art arda gelir. Olağan dışı imgeler en olağan imgelerle gerçekleşir ve olağan imgeler olağan dışı imgeleri canlandırır: Bilinenle bilinmeyen, görünenle görünmeyen birbiri içinde erir. Örneğin, Dolanbaçsız Yaşama'daki bir şiirde bu, böyledir: «Bir gülüş sarı salkım saçlarda» dizesi «Güzün dumanları / Kışın külleri» dizeleriyle kapı komşudur. Halk Gülü'ndeki şu dizelerde şair, aşkın büyülerini ve onların yüceltici sunularını günlerin güzelliğini belirten en alışılmış gözlemlerle pekiştirir:

Geceyi bekleyelim geceyi
Hava döşek gibi güzel
Tapılası kızların en tatlısı en ateşlisi
Sevgilisinin uyuyan heykell önünde dız çökmüş
Uyumayı düşünmüyor bile
Geceyle gündüz güzelleşiyor gitgide

Aslında, Breton'un da belirttiği gibi, gerçek ile gerçeküstü Eluard'ın şiirinde bileşik kaplara benzer. İçlerinde bilinen ya da bilinmeyen, alışılmış ya da alışılmamış imgeler yanarlar, ama geride dışık (cûruf)

değil, —Eluard'ın da değindiği üze— şiirlerde görülen o «büyük beyaz boşluklar»ı bırakırlar; ateşli anılar «sessizliğin bu büyük boşluklarında geçmiş olmaya bir coşkunluk yaratmak için erirler.» Eluard'ın şiiri, bu yüzden, oldum olası yalınlığa yönelmiştir. Herkesin her günkü sözcükleri ve imgeleri şiirlerde gittikçe daha çok yer kaplar; öyleyken, gerçeküstücülerde rastlanan o dil ve hayal gücü azalmaz.

Çekilen acılar şaire oldukça durulmuş bir dünya getiren yeni bir aşkla el ele yürür. Nitekim, Dolanbaçsız Yaşama gene doğru ve arınmış varlığı sarıyan şiirleri kucaklar. Ancak, aşkın can çekişmesidir ki evrenini daraltarak şairi yoksullaştırır. Gelgelelim, bir başka aşkın doğuşu bu temel seçmeyi doğrular, yaşamayı dolgunluğa kavuşturur. O zaman nesneler de, varlıklar da ayrılmaktan kurtulurlar, artık yalnızca kendilerini anlatmaya, geleceğin taşıyıcıları haline gelmeye, şairin ve karısının baktığı gözler gibi verimli olmaya başlarlar; Verimli Gözler şarkı söylemeye koyulurlar.

«Gene de kuvvet yaşamının dayanakları olarak kalır.» Bunlar öyle dayanaklardır ki, Eluard, bundan sonra şiirden hep onları ortaya koymasını, sağlamlaştırmasını ve çoğaltmasını bekler. Eğer aşk sözlerinde hâlâ kendini kuşatan gizli bir tehdit seziyorsa, bunun sebebi, gölgenin son defa geri gelişi değil, ateşin bir daha sönmeyişidir.

Bir şey istemedim seni sevmekten başka
Fırtınalar doldurdu vadiyi
Balıklar kıyıları

Yalnızlığımdan bir kovuk ördüm sana
Bütün gece saklansın diye içine
Geceler gündüzlerle barışsın diye

Göreyim diye gözlerinde
Yalnız seni düşündüğümü
Senin hayalinle donanmış dünyayı

Yalnızlığımdan bir kovuk ördüm sana
Görmeyeyim diye geceyi gündüzü
Gözlerin onları düzene sokmamışsa

Geceler ve gündüzler «Doğal Akış»ına kavuşur. İkinci ve sevgili karısı Nusch'un yardımıyla şair yeri, göğü, yıldızlarını, kuşlarını, bitkilerini, hayvanlarını ve insanı yeniden karşısında bulur: «Günümüzde şairlerin yalnızlığı siliniyor. İşte, onlar da insanlar arasında birer insan oldular, işte onların da birer kardeşleri var.» Yalnızlık yenilince, eskiden kötü olan şeyler iyiye yönelir, eskiden umutsuzluk getiren şeyler umuda çevrilir. Böylece, eskiden kötü bunaltıyı gizlemeye yarayan, ama şimdi yaşamı değiştirme tutkusunu taşıyan irade, gecenin belirsiz girişimlerinden gündüzün kesinliğine ulaşır: Eskiden yalnızca iki kişinin yaşamını mutlulukla değiştiren aşk, şimdi bütün insanların mutluluğunu ister, gelecekte herkesin mutlu olmasına çalışır:

Gökyüzü genişleyecek
Yerimiz olacak oturmak için
Yıkıntılarında uykunun
Sığ gölgesinde dinlenişin
Bırakılmışlığın yorgunluğun

Toprak canlı gövdelerimizin biçimini alacak
Rüzgârlara kapılacağız hepimiz
Gözlerimizden geçecek gündüzler geceler
Gene de değişmeyecek gözlerimiz

Bizim temiz havamız belirli yerimiz
Giderecek alışkanlığın oyduğu gecikmeyi
Hepimizin yeni anıları olacak
Duygulu bir dili birlikte konuşacağız

Eluard, «duygulu bir dili birlikte konuşacağız,» der. Lautréamont ise, «şiiri bir kişi değil, herkes birlikte kurmalı,» der. Ortaklaşa sözün baştacı edilmesini bekleyen şair konuşur: «Bütün gözlerin görmesi için / Düşünen bütün gözlerin» «Konuşmak kucaklamak kadar bereketli olsun diye.» Sonra şunu öne sürer: «İnsan isteseydi, güzellikten başka bir şey olmazdı dünyada.» Ardından da şunu söyler: «Her insan Promete'nin kardeşidir.»

1936'da Eluard Şiirsel Açıklık başlıklı yazısında şairlerin hak ve görevlerini şöyle açıklar: «Vakit geldi, artık bütün şairlerin hak ve görevi öbür insanların yaşamına, ortak yaşama katılmaktır.» «Evet ekmek şiirden daha yararlıdır, ama, sözcüğün bütüncül ve insancıl anlamıyla aşk, sevmek tutkusu şiirden daha yararlı değildir.» Eluard daha sonra yaşamın şiirsel birliğini çok iyi belirten şu görüşü savunur: «İnsan zekâsının kavrayıp yaratabildiği her şey, aynı damardan gelir; eti, kanı ve kendisini çevreleyen dünya ile aynı maddeden çıkar.»

İspanya Savaşı dostlarının şiirinde olduğu gibi Eluard'ın şiirinde de umut uğruna yapılan kavgayı belirtmeye yönelir. Guernica Zaferi 1942'de yayımlanan Şiir Ve Doğruluk adlı eserdeki kısa ve dokunaklı ürünleri haber verir :

Ödettiler size ekmeği
Yerl göğü suyu uykuyu
Ve yoksulluğunu
Yaşamınızın

Bu dönemde aşk korkudan daha güçlü görünür; neden dersenez, kadın var olan her şeyi erkeğe iletir, süreyi ve uzaklığı ortadan kaldırır, şairin görüşünü yeniler :

Her şey yenilendi her şey gelecek oldu

Barışın son yıllarını gölgeleyen bütün tehlikeler, sevginin ve ondan doğan kardeşlik duygusunun Eluard'a sağladığı iç barışı bozamaz. Bir Eksiksiz Şarkı'dır bu, düşlerin ve bilincin şarkısıdır: «Hiçbir uyuşmazlık yok, ışık ve bilinç geceler ve düşler kadar, sırlar ve yoksulluklar kadar eziyor beni.»

Evet, bir şarkıdır bu; çiftlerin şarkısıdır, dolayısıyla bütün insanların, bugünün ve onun bilinmeyen mutluluğunun şarkısı, mutlu geleceğin şarkısı :

Ne varsa bizimle yaşayacak

Hayvanlar altın sancaklarım benim
Ovalar tatlı geçmişim
Canım yeşillikler içli kentler
İnsanlar size gelecekler

Gözyaşları yaralar terler size gelecek
Düşlerin güllerini dermeye

İnsanlar işte şurada duygulu .lyi
Atmışlar ölümden de hafif yüklerini
Ne güzel uyuyorlar nar gibi güneş altında

Eluard, eserlerini doğurduğu gibi iradesini de belirleyen bu içten gelme umut adına, şiirle karışan gerçek adına, gölgeler arasından çıkıveren ışık yani şiir adına konuşacaktır; kaçınılmaz bir işkenceye boyun eğmiş Fransa'da başkaldırışın ve sıkıştırılmış ama yenilmemiş aşkın çılgınlığını duyuracaktır. 1936'da şöyle diyordu: «Gerçeküstücülük düşüncenin herkeşe vergi olduğunu göstermeye çalışıyor; insanlar arasındaki ayrımları azaltmaya uğraşüyor; bunun için, çözümsüzlüğe, alçaklığa ve hiylekârlığa dayanan saçma bir anlayışa hizmet etmeye yanaşmıyor.» «Bir sözcük var ki coşturuyor beni, duyunca ürpermeler geçiriyorum, büyük bir umuttur o, umutların en büyüğüdür, yıkıcı güçleri ve insanları ezen ölümü yenmenin umududur: Bu sözcük, kardeşleşme'dir.» Gerçeküstücülüğün bu gönüldeşliği ile Eluard'ın 1942'de yaptığı şu çağrı arasında bir uyumsuzluk yoktur:

Yıkık sığınaklarıma
Sönük fenerlerime
Duvarlarına sıkıntımın
Yazarım adını

İsteksiz yokluğa
Çıplak yalnızlığa
Ölümün basamaklarına
Yazarım adını

Düzelen sağlığa
Kalmayan tehlikeye
Anısız umuda
Yazarım adını

Ve bir tek sözün gücüyle
Başlarım yeniden yaşamaya
Seni tanımak için doğmuşum
Seni çığdırmaya

— Özgürlük

Herkese açılan şiirin yolu üstünde, en büyük bas-
kıya karşı koyan sesleri, Şairlerin Onuru'nda duyur-
muş olmak şerefi Paul Eluard ile arkadaşı Jean
Lescure'ün olacaktır. Dünya Savaşından sonra Elu-
ard, kendine pek ağır gelen mutsuzluğu tanıyacaktır :
Sevgilisinin ölümü... Yeniden o dayanılmaz yalnızlı-
ğa bir daha gömülecektir. Fakat, ölmezden önce, üze-
rinde bütün varlığının ve eserinin bir tek alev halin-
de çiçeklendiği o gerçeği tekrar bulacaktır : Aşk...
Sevişen bir çiftin şiiri bugün olduğu gibi yarın da
herkesin yaşamında işler. Sevilen yüz yararlıdır, yer
ve zamanın sınırlarını aşarak herkese ışınlar gön-
derir :

Nicedir yüzüm yararsızdı
Amo şimdi
Sevilesi bir yüzüm var
Mutlanası bir yüzüm

İyilik dansediyor dudaklarımda

Ölümsüzdür evim benim

En büyük kural :
Yıkana karşı çıkandır
Sevilmeye lâayık olan

Böylece, alabildiğine duyarlı ve mutsuzluğu aşmış olan Eluard'ın şiiri, katıksız bir mutluluk türküsü olarak kalır. Şairin soluması gibi duru, kendiliğinden, içten gelen bu şiir en kardeşçe, en evrensel dili konuşur. Öylesine yalındır, gündelik sözcüklerle kurulmuştur, en alışılmışların yanında en az görülenleri de kapsar. O, öyle bir alevdir ki, bağırında güzel, verimli, ateşli, insancıl ile öğeleri, nesneleri, düşleri, varlıkları birlikte taşır (*)

İnsan oldum taş oldum
İnsanda taş taşta insan oldum
Gökte kuş oldum kuşta gök
Ayazda çiçek oldum güneşte ırmak
Çiğde pırıltı

Kardeşçe yalnız kardeşçe özgür

(Çeviren : A. Bezirci)

(*) G. Emmanuel Clancier, *La Poésie française*, 1959, s. 349 - 362.

ELUARD'DA TOPLUM

Aragon

Son günlerde Cehennemde Bir Mevsim'i sahnelemeye kalkışan birtakım oyuncular çıktı ortaya: Söylenenlere bakılırsa, Rimbaud'nun cehennemini gözlerimizin önüne sermek için hiçbir şey esirgenmiyormuş: Ne şeytanlar, ne ateşler, ne kızgın şişler, ne de ızgaralar... Öyle ki bu, ancak XX. yüzyılda geçerli olan basit dil anlayışıyla, dar açıdan ele alınan sözcüklerin sıkıcılığıyla, imge ve söyleme ilişkin bilgisizlikle ölçülebilir.

Adı geçen cehennem için yapılanlar Eluard'ın Siyasal Şiirler'i (1) için de yapılırsa, kitap nasıl okunacaktır?

Görüldüğü gibi, eser iki bölümden oluşuyor: Biri, tam anlamıyla cehennemde bir mevsimdir, öbürü ise bunun olumsuzlanmasıdır; ama burada ne masalsı opera vardır, ne de Rimbaud'nun sözünü ettiği o «mutlulukla ölümü dişleme». Acaba karşıtlık ve bağlılık aynı zamanda görülecek midir? Bir insanın yüceliği ve acısı okurun karşısına hangi kılıkla çıkarılacaktır?

Madem ki cehennem var, öyleyse bizim cehennemimiz yeryüzündedir.

CEHENNEM

Bir insanın ufkundan herkesin ufkuna... Bu insanın tüm ufkunu onulmaz bir mutsuzluk kaplayıp da

(1) Paul Eluard, Poèmes Politiques, Paris, 1948, Librairie Gallimard.

İçinde ölü karısının (2) hayalinden başka bir şey kalmayınca, perde onun üzerinde açılır (tiyatrodanmış gibi, utanarak). Bu iki mevsim —Rimbaud ile Eluard'ın mevsimleri— arasında o korkunç insancıl ayırım vardır. Düzyazıyla karışık bu şiirlerde yapıca bazı benzerlikler bulunursa, burada Rimbaud'nun Söz Simyası («Veda ettim dünyaya türkülerle») anılamadır. Cehennemlerin herbiri öbüründen, doğaötesi cehennem bu gerçek cehennemden çok ayrıdır. Nitekim, gerçek cehennemde kahırlı koca yoktur, bir yudumluk zehir ile bir aziz Şeytan ve ötedünyanın ateşi yoktur. Yalnızca yaşamın, sevgiliden geride kalmanın 'cehennem azabı' vardır.

Evet, cehennem birinden öbürüne çok yol var. Ama Söz Simyası'nın yardımıyla Eluard'ın geçtiği yer burası değil. Bu onun için artık eski bir hikâye. Ya genç Rimbaud... Fakat dram burada başladığında, Eluard çoktandır güzelliği selâmlamayı bilmektedir. O, öteki gibi, çılgınlıklarından birinin hikâyesini anlatmaz bize, dertli biri gibi yalın konuşur. Çılgınlık —dil yetisini, her türlü anlatım yolunu zorlayan bu çılgınlık —onu da kendisi için değil, başkaları için konuşturur. Çılgınlığın yansıması, gölgesi olan ve Rimbaud'nun gölgesiyle ezilen bu yüzyıl onu çok önce tanıyıp yaşadı. Eluard da onun içinden geçti: Otuz yıl önce, nerdeyse çocuk sayılacak yaşta Ödev Ve Tasa'yı, Barış Şiirleri'ni yazarak Rimbaud'nun o ünlü 'bir yudumluk zehiri'ni içti, karanlıkların ayartmasına kapılarak çağının okulundan kaçtı. Sonunda «Guernica»nın, «Özgürlük»ün, «Karartma»nın şairi olarak ortaya çıktı. Çünkü onun cehennemi orası değildi.

Cehennem daha sonrası için ayrılmıştı ona. Sahneye konmayacak türde bir cehennemdi bu: Tek şeytan acıydı orada, işkencelerle taşkınlıklar aynı sapma içinde birbirine karışmıştı. Bir adam tam anlamıyla burada yitiyor, yitmeye gidiyordu... Zorlu, yaman bir mevsimdi bu, bizler de güçsüzlüğümüzü duya duya bu büyük batışı gözlüyorduk. Bir daha

(2) 28 Kasım 1946'da Eluard'ın 17 yıllık eşi Nusch ölüyor. Bu olay, şairi çok sarsıyor, uzun bir mutsuzluk dönemi geçirmesine yol açıyor. (Çev.)

oraya dönmek istemiyorum. Ayrıca, şairin içinden gelenlere de bir şey ekleyemem :

Bırakın bir düşüneyim yaşamama yardım eden

ORPHEUS

Yazık, orada bırakacağım dostumu, adını andıkça içim yanıyor, sanki yazdıklarımı okuyamıyacakmış gibi. Bundan ötürü, ben de ünlü Orpheus'tan (3) söz açacağım burada. Biliyorsunuz : Orpheus cehenneme inmiş ve oradan tek başına çıkmıştı. Ardında, cehennemin kıyısına bağlı o ölü kadının, eşi Eurydike'nin silinen görüntüsü kalmıştı uzakta.

Halkın, herkesin göğüne kavuşan Orpheus üstüne ne biliyoruz? Ripha dağlarını aştığını, Tanais ırmağının karlarını geçtiğini. Türküleri bize ulaşmadı hiç, tasarlayabildiğim kadarıyla cehennemin havasını korumuşlardır. Belki de bir masalsı operanın yiğitlik havasını yansıtan Glück'ün (4) inleyişidir bu... Gerçi Orpheus karların yağdığı ya da Mainad'ların (5) ya-

(3) Orpheus : Grek efsanesinin ozanı. Sesi ve çalgısıyla hayvanları, bitkileri, hatta taşları bile büyülüyordu. Karısı Eurydike bir yılanın sokmasıyla öldü. Orpheus onu bulmak için yeraltı dünyasına indi. Ezgileriyle Cehennem tanrılarını yumuşattı. Önden yürümesi ve arkasına bakmaması koşuluyla Eurydike'nin yeryüzüne çıkmasına izin verildi. Fakat Orpheus dayanamadı, özlemle başını geriye çevirdi. Bunun üzerine, tanrılar kızdılar, Eurydike duman olup yellere karıştı. Orpheus yalvardı yakardı, ama bir daha onu göremedi. (Çev.)

(4) Christoph Willibald Glück (1714 - 1787) Alman bestecisi. Orpheus (1762) adlı bir operası vardır. (Çev.)

(5) Mainad'lar : Dionysos (Bakchus) dinsel törenlerini kutlayan kadınlar. Yaptıkları kanlı ayinlerden birinde Orpheus'u parçalayarak öldürürler. Çünkü Orpheus, Kikon'ların bütün kadınlarını hor görmüş, hiçbirisiyle evlenmeye yanaşmamıştı. (Çev.)

kıcı ışıklarını saçtığı gökyüzüne kavuşmuştu, ama insanları bulamamıştı. Üstelik, gökle cehennemın insanlar için tek bir bütün olduğunu da anlayamamıştı : Bu bütünün adı 'Yeryüzü'dür.

Eluard'ın büyüklüğünün de burada olduğu bir gün anlaşılacak. Ne Rimbaud, ne Orpheus. Yeryüzünü onda yeniden bulan bir insan diyecek :

Bırakın bir düşüneyim yaşamama yardım eden
Umut veriyorum bezgin insanlara
İşte orada sevginin gülbüz sevinçleri

Onun yaşamasına yardım eden şey, başkalarının yaşamasına yardım etmektir. Orpheus bunu düşünmemişti. Yazık ki masalsı opera da düşünmedi.

CENNETLE CEHENNEMİN BİRLEŞMESİ

William Blake'in şiirinin bu başlığını düşünüyorum. Sonra da cehennemi belirten bir imgesini. Romantik bir cehennem resmediyor Blake : Kendi gizli gökyüzünün görüntülerine göre değil, bir gerçek metallürji furununa göre, Galles ülkesinden gelmiş, arıtma furunu önünde duran işçileriyle.

«Bir insanın ufkundan herkesin ufkuna», öncelikle bu, «bir insanın cehenneminden ortak cehenneme» demektir.

Kan rengi çalılar var İspanya'da
Yunan göğü renginde çalılar var
Ekmek kan gökyüzü ve umut hakkı
Kötülükten tiksinen bütün iyi insanlar için

İstense de, istenmese de bir şey değişmez. Orpheus'a karşı Mainad'lar haklı çıkar sonuçta. Bunu bilseydi, kalkıp kendini sokak fenerine asar mıydı Nerval? Genç Rimbaud ancak Harrar'ı buldu ve o bozgunu, o kaçıışı. Hiçbiri cennetle cehennemi birleştiremediler. Benzer ya da karşıt kendi cennet ve cehennemlerini tüm insanların cennet-cehenneminde tanıyamadılar.

Kaçışı, yenilgiyi, ölümü seçtiklerinde acaba yaşamın bir çeşit kavga olduğunu biliyorlar mıydı? Yaşamın karşıtların birliği olduğunu ve bunun ölümle çözülüp sona erdiğini biliyorlar mıydı? Gerçekte insanlar da birbirinden ayrılmaksızın var olan bu iki şeyi —cennetle cehennemi— yalnızca ölümle düşünürler. Oysa, cennetle cehennemin birleşmesi yaşamdır, meleklerle şeytanın savaşımı olan yaşam. İnsan da yaşam demektir.

İşte burada Eluard ortaya çıkar yeniden. Onunla, getirdiği örneklerle bazı şeylere son verilir. Belirli bir şair görüşü asılır tarihin vestiyerine. Eski çelişkinin aşılmasını artık hiçbir şey önleyemeyecektir: Düş ile eylem, cennet ile cehennem, salt şiir ile siyaset arasındaki çelişki sona erecektir. Çünkü cennetle cehennemin birleşmesi yeni bir ad taşıyacaktır. (...)

ELUARD'IN TOPLUMSAL ŞİİRLERİ

İnsanların yaşamındaki cehennemi tanıyan şair, kendi cehenneminin de ondan soyutlanamayacağını öğrenmiştir. Bilmektedir ki, mutlulukla ölümü dişleme bir yalandır; cehennemden hoşlanma bir acı alaydır; mutluluk arayışı zorunlu olarak bir insanı tüm insanlarla karıştırır; kendi acısının üstüne basarak insanları yolundan saptıran büyük çılgınlıklar atmak suçtur. Artık masalsı operanın sonu gelmiştir. Yaşam, masalın foyasını ortaya çıkarmıştır. Ağaç dersem bu bir ağaçtır, ekmek dersem ekmektir; kurultay, ya da sokak, ya da Varşova dersem... Evet, en yalın sözcükler bile şimdi müziktir, masalsı opera ölen bir çocuk için susmaktadır. Bugün tartışma konusu olan dil değil, şiirin kendisidir. Yasaklamalar, sınırlamalar kalkmıştır: Bütün sözcükler şiirseldir, yeter ki onlar yaşamın sözcükleri olsunlar. Çünkü şiir pratik gerçekliği amaçlamak zorundadır.

Cennetle cehennemin evlenip birleşmesi, aynı zamanda, gerçeklikle güzelliğin de içten, sınıksız kaynaşması demektir. Eluard'ın toplumsal şiirleri işte böyle bir birleşmenin ürünüdür. Şair artık kendini in-

sanlardan ayırmıyor, «Şimdi gerçeği selâmlamayı biliyorum,» diyor...

Hadi, sahneye koyun bunu, gücünüz yetiyorsa! Şiirde olduğu gibi düzyazıda da 'umut' diye geçen mutluluğa inancı sahneleyin bakalım! İnsanın sonsuz yetkinleşme gücüne inanmaktan başka din, dünyayı değiştirme olanağım sağlayandan başka felsefe ve cehennemın dibinde bile kamu cennetinden, insan mutluluğundan başka ufuk tanımayanlara özgü bir duygudur bu.

Eluard'ın toplumsal şiirlerinin amacı pratik gerçekliktir. Bu şiirler, Fransa'da 1948'de Charles Baudelaire'den hemen hemen yüz yıl sonra yayımlandı. Baudelaire o sıra şunları yazıyordu:

«Öyleyse dağın artık René'nin, Obermann'ın, Werther'in aldatıcı gölgeleri, boşluğun sisleri içine kaçın. Aylaklığın ve yalnızlığın korkunç yaratıkları, Genezareth gölündeki domuz yavruları gibi büyülü ormanlara dalın. Ancak düşman perilerle romantik, delibaş koyunlar sizi oradan çekip çıkarsın. Eylem cini artık aramızda yer vermiyor size... Ne yüce bir yazgıdır şiirin ahıyazısı! Sevinçle de üzünçle de olsa, şiir hep o tanrısal ve düşsel niteliği taşır bağrında. Durmaksızın, yok oluncaya kadar olgunun tersini söyler. Zindanda başkaldırıya dönüşür; hastane penceresinde yakıcı iyileşme umudu olur; pis ve yıkık tavan arasında incelik ve bolluk perisi gibi süslenir; ama göstermekle kalmaz, onarır da. Her yerde günaha boş verir. Onun için, ey tanrısal şair, şarkı söyleyerek geleceğe git! Halkın umutlarının ve görüşlerinin yankısı olsun şarkılarını!» (6)

Bir zamanlar Pierre Dupont'un (7) çok sözü edilirdi. Şimdiyse Paul Eluard'ın. Üstelik, yüz yıl içinde dünya öylesine değişti ki, şiir artık olguya karşı çık-

(6) Baudelaire, «Pierre Dupont», Ağustos sonu 1851/ Bak: Art Romantique, Paris, 1968, s. 73-82, Garnier-Flammarion. (Çev.)

(7) Pierre Dupont (1821-1870), Popüler Fransız şair ve şarkıcısı. Baudelaire iki uzun eleştiri yazarak, halkın duygularını başarıyla dile getirdiği için onu övmüştür. (Çev.)

mayla yetinmiyor, ona yardım da ediyor. Çünkü bizler de tanrısal ütopya çağından insancıl etkileme çağına geçtik.

(Çöüren : A. Bezirci)

ESERLERİ

Asım Bezirci

- 1913 İlk Şiirler (Premiers poèmes)
1916 Ödev (Le Devoir)
1917 Ödev Ve Tasa (Le Devoir et l'Inquiétude)
1918 Barış İçin Şiirler (Poèmes pour la Paix)
1920 Hayvanları İle İnsanları (Les Animaux et leurs Hommes)
1921 Yaşamanın Gerekleri İle Düşlerin Sonuçları (Les Nécessités de la Vie et les Conséquences des Rêves)
1922 Tekrarlamalar (Répétitions)
Ölümsüzlüklerin Mutsuzlukları (Les Malheurs des Immortels)
1924 Ölmekten Ölmek (Mourir de ne pas Mourir)
1926 Acının Başkenti (Capital de la Douleur)
Bir Yaşamın Altyüzü ya da İnsan Piramidi (Dessous d'une Vie ou la Pyramide humaine)
1928 Bilmeyi Savunma (Défense de Savoir)
1929 Aşk, Şiir (L'Amour, La Poésie)
1930 Her Deneyište (A Toute Épreuve)
İşleri Yavaşlatmak (Relentir Travaux)
1931 Uyu (Dors)
1932 Dolanbaçsız Yaşama (La Vie Immédiate)
1933 İki Su Damlası Gibi (Comme Deux Gouttes d'eau)
1934 Halk Gülü (La Rose Publique)
1935 Kolay (Facile)
Paylaşılmış Geceler (Nuits Partagées)
1936 Verimli Gözler (Les Yeux Fertiles)
Büyük Hava (Grand Air)
Şiir Üstüne Notlar (Notes sur la Poésie)

- 1937 **Özgür Eller (Les Mains Libres)**
İlk Eski Görüşler (Premières Vues Anciennes)
Uygulanmış (Appliquée)
Şiirsel Açıklık (L'Evidence Poétique)
- 1938 **Gerçeküstücülüğün Kısa Sözlüğü (Dictionnaire abrégé du Surréalisme)**
Dayanışma (Solidarité)
Doğal Akış (Cours Naturel)
- 1939 **Eksiksiz Şarkı (Chanson Complète)**
Göz Önüne Sermek (Donner à Voir)
- 1940 **Açık Kitap, I (Le Livre Ouvert, I)**
- 1941 **Uykunun Ahlaksallığı (Moralité du Sommeil)**
Aşağıda Yamaçlarda (Sur les Pentes Inférieures)
- 1942 **Açık Kitap, II (Le Livre Ouvert, II)**
Son Gece (La Dernière Nuit)
Şiir Ve Doğruluk (Poésie et Vérité)
- 1943 **Şairlerin Onuru (L'Honneur des Poètes)**
Savaşta Yedi Aşk Şiiri (Septs Poèmes d'Amour en Guerre)
- 1944 **Yatak, Masa (Le Lit la Table)**
Alman Buluşmasında (Au Rendez-vous Allemand)
Tanrıça Atena (Athena)
Yaşamaya Değenler (Dignes de Vivres)
Pablo Picasso'ya (A Pablo Picasso)
- 1945 **Gölgeden Çiftler (Doubles d'Ombres)**
Nisan 1944'te Paris Hâlâ Soluyordu (En Avril 1944: Paris respirait encore)
Hafif Çamaşırcılar (Lingères Légères)
Adak (Le Voeu)
- 1946 **Kesiksiz Şiir, I (Poésie ininterrompue, I)**
Deliler Evinden Anılar (Souvenirs de la Maison des Fous)
Sözlü Ve Resimli Nesneler (Objets des Mots et des Images)
Sûrûp Gitme İsteğinin Çetinliği (Le Dur Désir de Durer)
- 1947 **O, Bir Saray Kurdu (Elle se fit élever une palais)**
Zaman Taşıyor (Le Temps déborde)
Görüşün İçersinde (A l'Intérieur de la Vue)
Unutulmayan Vücut (Corps Mémorable)

En İyi Seçme Şiirler (Le Meilleur Choix des Poèmes)

**1948 Picasso Antibes'te (Picasso à Antibes)
Görmek (Voir)**

Siyasal Şiirler (Poèmes Politiques)

Bakış Açıları (Perspectives)

Hayvan Şiirleri (Bestiaires)

Jacques Villon ya da Övünçlü Sanat (Jacques Villon ou l'art glorieux)

1949 Leda (Léda)

Bir Ahlak Dersi (Une Leçon de Morale)

Aşkların Mevsimi (La Saison des Amours)

Seviyorum Onu, O da Beni Severdi (Je L'aime, Elle m'aimait)

Aklım Gülüm Yunanistan (Grèce ma rose ma raison)

1951 Her Şeyi Söyleyebilmek (Pouvoir Tout Dire)

Barışın Yüzü (Le Visages de la Paix)

Anka Kuşu (Le Phénix)

Denizcilik (Marines)

Geçmişteki Şiirin Yaşayan İlk Antolojisi (Première anthologie vivante de la poésie du passé)

Kanat Tohumu (Graine d'Aile)

1952 Sanat Üstüne Yazılar Antolojisi (Anthologie des Ecrits sur l'Art)

Şiirin Patikaları Ve Yolları (Les Sentiers et les Routes de la Poésie)

Herkes İçin Şiirler (Poèmes pour Tous)

TÜRKÇEDE ELUARD

Asım Bezirci

ELUARD'DAN ÇEVİRİLER

- Seçme Şiirler, Paul Eluard, hazırlayan A. Kadir - A. Bezirci, İstanbul. 1961 / İstanbul, 1968, Kitapçılık Ticaret Limited Şirketi Yayınları.
- Ağızda Bir Sevi, Paul Eluard, çev. Sabahattin Kudret Aksal, İstanbul, 1964, De Yayınevi.
- Şiirler, Paul Eluard, çev. Sait Maden, İstanbul, 1976, Yeni Ankara Yayınevi.
- Eluard'dan Şiirler, Paul Eluard, çev. Abdullah Rıza Ergüven, İstanbul, 1980.

ELUARD'A YER VEREN ANTOLOJİLER

- Herboydan, Dünya Şiirinden Seçmeler, Türkçe söyleyen Can Yücel, Ankara, 1957, Seçilmiş Hikâyeler Dergisi Yayınları.
- Çağdaş Fransız Şiiri, hazırlayan Ahmet Necdet, İstanbul, 1959, s. 132-136, Yeditepe Yayınları.
- Asıl Adalet, çeviren A. Kadir, İstanbul, 1960, s. 5-8.
- Batıdan Şiirler, çev. Orhan Veli - Oktay Rifat - Melih Cevdet, İstanbul, 1963, s. 19-26, Yeditepe Yayınları.
- Günümüz Fransız Şiiri, çev. Tahsin Saraç, Ankara, 1963, s. 67-78, Dernek Yayınları.
- Şiirle Fransızca, çev. Sabahattin Eyuboğlu, İstanbul, 1964, s. 96-101, Çan Yayınları.

- Dilden Dile, çev. A. Kadir, İstanbul, 1970, s. 29-36.
Dünya Aşk Şiirleri, Antoloji, hazırlayan İlhan Berk, İstanbul, 1971, s. 123-124, May Yayınları.
Dünya Halk Ve Demokrası Şiirleri, I, çev. A. Kadir - A. Bezirci, İstanbul, 1973, s. 58-69.
Çağdaş Fransız Şiiri Antolojisi, çev. Tahsin Saraç, İstanbul, 1976, Cem Yayınevi.
Ülke Ülke Çağdaş Dünya Şiiri, hazırlayan Cemal Süreya, İstanbul, 1980, C. II, s. 572-578, Milliyet Yayınları.

ELUARD'LA İLGİLİ YAZILAR

- Macit Coşkun, «Paul Eluard», Kaynak, 1.10.1949
Hüsamettin Bozok, «Aşk Ve Hürriyet Şairi Paul Eluard Öldü», Yeditepe, 15.12.1952
Fikret Ürgüp, «Eluard'ın Şiiri», Yeditepe, 15.12.1952
İlhan Berk, «Eluard'ın Seçtiği Işık», Yeditepe, 15.12.1952
Hıfzı Topuz, «Paris Mektubu», Yeditepe, 15.12.1952
Polat Erol, «Paul Eluard», Mülkiye, Ocak 1953
Ömer Faruk Toprak, «Şair Paul Eluard», Kaynak, 1.1.1953
Mehmet Seyda, «Bir Hürriyet Şairi», Forum, 15.1.1961
Çetin Altan, «Paul Eluard», Milliyet, 4.1.1961
(...), «Paul Eluard'dan Seçme Şiirler», Sözcü, 6.2.1961
(...), «Seçme Şiirler», Sır, 6.2.1961
Erdal Öz, «Seçme Şiirler», Türk Dili, 1.3.1961
Ahmet Köksal, «Eluard'dan Seçmeler», Yeditepe, 31.7.1961
Afşar Timuçin, «Paul Eluard», Yelken, 1961
Abdullah Rıza Ergüven, «Paul Eluard», Cep Dergisi, 1.9.1967
Tarık Dursun, «Üç Bucaktan», Milliyet, 1.5.1968
Behçet Necatigil, «1961'de Şiir Çevirileri», Varlık Yıllığı 1969, s. 110-111
Doğan Hızlan, «Şiirler», Cumhuriyet, 6.11.1976
Fethi Naci, «Eluard'dan Şiirler», Politika, 1976
Hasan İzzettin Dinamo, «Şiirler», Vatan, 16.8.1977
Abdullah Rıza Ergüven, «Paul Eluard», Varlık, Ağustos 1978

- Abidin Emre, «Gerçeküstücü Şiirin Terkisindeki Kadın», FDE, Bahar 1979, Sayı 3**
- Ahmet Köklügiller, «Eluard'dan Şiirler», Kitaplar, Ağustos 1980**
- Emel Dilman, «Paul Eluard Üzerine», Varlık, Şubat 1981**
- Cemal Süreya, «Paul Eluard'a Derkenar», Milliyet Sanat Dergisi, 1.12.1982**
- Cihan Akerson, «Eluard Ve Ressam Dostları Sergisi», Milliyet Sanat Dergisi, 1.12.1982**

SEÇME ŞİİRLER

Paul Eluard

KARARTMA

Kapılar tutulmuş neylersin
Neylersin içerde kalmışız
Yollar kesilmiş
Şehir yenilmiş neylersin
Açlıktır başlamış
Elde silâh kalmamış neylersin
Neylersin karanlık da bastırmış
Sevişmezsin de neylersin

(Çeviren : Sabahattin Eyuboğlu)

AÇIKLAMA

Altında çevirenin adı bulunmayan şiirler A. Kadir
ile A. Bezirci'nin birlikte yaptıkları çevirilerdir.

AŞK, DOĞA VE İNSAN

ADINA

Bulutlar adına söyledim onu sana
Deniz ağaçları adına söyledim
Dalgalar adına dallardaki kuşlar adına
Gürültü taşları adına
Sevişen eller adına söyledim
Bakan göz bakılan göz adına
Göğü bezeyen uyku adına
Puslu geceler adına
Yoldaki parmaklıklar adına söyledim
Ak alın açık pencere adına
Düşündüklerin konuştukların adına
Sonu gelmesin diye söyledim
Bu okşayışın bu güvenişin bu inanışın
Sonu gelmesin diye

ALNIM CAMDA

Acıların bekçisi gibi alnım camda
İşte gecesini yaşadığım gökyüzü
Açık ellerimde ovacıklar
Kat kat ufuklarında öylesine durgun
Acıların bekçisi gibi alnım camda
Ararım seni bekleyişin bile ötesinde
Benim bile ötemde ararım seni
Öyle alışığım ki sana
Şaşırmış kalmışım
Yok olan kılm burda
Sen mısın ben mi

BİZ İKLİMİZ

**El eleyken biz iklimiz
Sanırsız her yer evlimiz
Serin bir ağaç altındayız
Evlerin köşesinde çatıların altındayız
Apaydınlık boş sokaktayız
Buğulu gözlerindeyiz kalabalığın
Akıllıların dellilerin yanındayız
Küçüklerle büyüklerle iç içeyiz
Yok aşkın gizlisi saklısı
Ortadayız işte cıvılcıplağımız
Sanki bütün sevilşenler yanımızda**

(Çeviren : A. Kadir)

GÜL İŞLEMELER

Göz göze blr geldik mi
Yalım yalım tutuşur kardan örtüler
Yaklaşan güneşin altında

Açar kollarını pencereler
İyiliğin yolları boyunca
Açılır kuşlar açılır eller
Günler açılır geceler açılır
Uçsuz bucaksız gökyüzünde
Açılır yıldızları çocukluğun
İnceden bir türkü ağızlarında

Göz göze blr geldik mi
Alır başını gider korku
Saklanır körpe çimenlerde

Ölü tapınaklarda böğürtlenler
Çekerler kuytu gölgeden yemişlerini
Kızıl kara ateşli
Şarabı köpürür toprağın
Uçon arılann başı döner
Köylüler der bir ağızdan
Böyle güzel yıl görmedikti

Göz göze bir geldik mi
Başlar damarlar boşalmaya
Öper dalgalar kumsalları

Aslanlar geyikler güvercinler
Bakarlar açık havaya içleri titrer
Görürler bahar gibi doğuşunu yavrunun
Can katar şehvete durmadan
Cömert ana verimli kadın
Gök toprak glrer renkten renge
Doğuş karşı kor ölüme

Göz göze bir geldik mi
Tutuşur duvarlar geçmiş günlerle
Duvarlar yeni günlerle yanar
Dışarda toprak ana
Uzanır yatağında melek gibi
Yıkar gökyüzü şafakta
Çalgıcının gülen ağlayan yüzünü
Köleyle sultan başlar soyunmaya
Daldan yapraktan

Göz göze bir geldik mi
Sen güpegündüz ben karanlık gece
Bir fısıltı bir istek ne yana baksan
İlk ve son düş ha doğdu ha doğacak

**GÖZLERİN SABIRLA
BEKLERDİ BİZİ**

**Gözlerinde bir gəmi
Giderdi pupayelkən
Gözlerin bir ölkəydi
Aranınca bulunan**

Gözlerin sabırla beklerdi bizi

**Ağaclar altında ormanda
Yağmurda fırtınada
Karda kışta tepe'erde
Cyunları içinde çocukların**

Gözlerin sabırla beklerdi bizi

Bir vâdiydi gözlerin
Çimen gibi ince yumuşak
Can verirdi zayıflara
Çaresizlere güneş

Gözlerin bekler dururdu bizi

Biz aşkı getirirdik
Gençliğini aşkın dirliğini
Aşkın pınarını getirirdik
Düşüncesini getirirdik aşkın
Ölmezliğini ölmezliğini

YAŞAMAK

**Birbirimize verecek ellerimlz var
Uzaklara götüreyim sizi tutun elimden**

**Bunca yaşadım yüzüm değişti durdu
Aştığım her eşikte tuttuğum her elde
Baktım kardeş bahar daha canlı daha taze
Kendine ayırdı o iğreti bozgunu ölümü
Yumulup açılan beş parmaktaki geleceği bana**

**Yaşadım gördüm anladım her şeyi
Başkalarıydı beni yaşatan insanlardı
Aktı yüreğimde blr başka yüreğin kanı**

Azalmadı çocukluğum şu kadarcık
Aklığı önünde kör enez kızların
İncecik sarı aydan güzeldi o kızlar
Yaşamamanın yollarına vuran aydan
Yollar köpüktendi ağaçtandı çiğden sisten
Tek başına çıkmaz ki ortaya körpə beden
Çıkmaz tek başına yeryüzüne toprağa
İlk pəşin yel yağmur soğuk beşikte sallar
Sonra yaz gelir tam bir erkek yapar onu

Uzanan her elde iyiliğlm var
Yalnızlık ölümdür ölüm
Sevinçten öfkeye değın öfkeden ışığa
Her gün her saat yerde gökte
Canlıda cansızda yonttum kendimi
Yazlar kışlar geçti ben dinç kaldım
Yaşadım yaşadıkça güç geldi bana
İşte şimdi tam bir delikanlıyım
Yıkıntım üstünde kanım dımdık ayakta

Bİrbirimize verecek ellerimiz var
Daha güzel değıl hiçbir şey
Bİrbirimize bir orman glbi bağlanmaktan
Yerleri gök'ere kavuşturmaktan gökleri geceye

O bitmez tükenmez günü doğuracak geceye

AŞK ŞİİR

Dünya portakal rengi dünya mavi
Sözcüklerde yalan yok yanlış falan arama
Artık türküler yakmak yasak size
Sıra koklaşmada şimdi sıra öpüşmede
Haydi çılgınlar âşıklar haydi
Haydi sevgili haydi sevgilinin birleştiren ağzı
Gülümseyin birbirinize dökün içnizi
O ne cömert elbise öyle
Sanacaklar seni çırlıçıplak
Çiçek açar yabanarıları yeşil yeşil
Takar boynuna gün ışığı
Pencerelerden bir gerdanlık
Kanatlar sarar yaprakları
Senin olmalı bu aydınlık sevinçler bütün
Yeryüzünün bütün güneşleri senin olmalı
Yollarda güzelliğini yansıtan güneşler

YENİ BOZULMUŞ

Hoşça kal hüzün hoşça kal
Hoş geldin hüzün hoş geldin
Tavan çizgilerinde okurum seni
Sevdiğim gözlerde okurum
Yoksul da sayılmazsın hanı
En solgun dudaklar bile seni söyler
Gülümseye gülümseye seni
Hoş geldin hüzün hoş geldin

Sevilen vücutların aşkı
Aşkın gücüsün
Nasıl da sevimli yapar
Gövdesiz deve benzeyen
Umutsuz başı
Senin güzel yüzün
Ey hüzün

CANLI HAVA

**Önüme baktım
Seni gördüm kalabalıkta
Buğdaylar arasında gördüm seni
Gördüm ağaçlar altında**

**Gezilerimin eonunda tüm
Acılarımın sonunda
Dönemecinde gülüşlerimin
Ateşten çıkarken sudan atlarken
Yaz kış hep seni gördüm**

**Gördüm seni evimde
Gördüm kollarımda
Gördüm düşlerimde**

Ayrılmam artık senden

TUTKUN KADIN

Dinelir gözkapaklarımın üstünde
Saçları saçlarımın içinde
Ellerimin biçiminde elleri
Gözlerimin renginde gözleri
Yitmiş gitmiş kuyusunda gölgemin
Göğe fırlatılan taş gibi

Gözleri açıktır hep açık
Uyutmaz beni bir türlü
Düşleri ıslıl ıslıl düşleri
Güneşleri bastırır güneşleri
Gülcürür ağlatır güldürür beni
Konuşturur bilemezken ne diyeceğimi

ÇIPLAK DAĞDA

Otlar çiçekler bırakmaz peşimi
Kokuları gelir rüzgârla
Oğlaklar zıplar oynaşır
Bir kartal fırdöner gökte
Sevgi yansımış senin yanaklarına
Nar çiçeği renginde

Yayılır durur insancıl aydınlık
Ölümsüz bir dünyanın yüreğinden kopan insan
Gökyüzüne karanlığını boşaltır
Ateşini yeryüzüne

SENİNLE

Bir bardak gibi tutuyorum elimde sokağı
Büyülü ışıklar içinde
Uçarı sözlerle dolu
Uluorta gülüşlerle
Can meyvası toprağın

İnsanlar doluşırlar tüy gibi
Mavi yokluk kuşları
Dal gibi solgun bir kız
Gözden kaçmaz
Öyle tasalı

Eskilerden o küçük kız
Düşlerimi doğrular
Baş eğer İsteklerime
Gözetler çocukluk anılarımı
Altın dalgası üstünde toprağın

YAPICILIK OYUNU

Adam kaçıyor at düşlü
Kapı da sağır mı sağır
Kesildi kuşun sesi soluğu
Sessizlik onu bitirecek
Hadi kazın mezarını kuşun

Sabırla bekler kışı
Dalda bir kelebek
Yüreği bir ağır bir ağır
Dal eğile büküle
Solucana benzeyecek

Neye ağlamalı kuru dala
Neye ağlamalı leylâklara
Sarı güle neye ağlamalı

Neye ağlamalı sıcak düşüncelere
Neye aramalı gizli çiçeği
Bir yararı olmayınca

—Bunun için aramalı asıl
Bunun için aramalı

SÖZGELİŞİ

Günler bunca zaman
Geçip gitti sevişmeden
Bakılmaz oldu şafağa
Okşayışlarda tad kalmadı
Gülüşler küfür gibi

Elbet duyuyorsun beni
Umutsuz köpek gibi uluyorum
Yalnızlığımıza karşı

Aşkımız susadı sevlşmeye
Yağmura susayan ot gibi

Aşkımız aynaya benzese

INEK

Salmayın İneği
Kısa kuru çayıra
Okşamayan yeşillğe

Olsun ipek gibi yumuşak
Süt gibi tatlı
Gittiği çayır İneğin

Çocukların aşısı
Ottaki süttür
Analar bilin

İneğin önünde ot
Çocuğun önünde süt

SENSİZ

Kırların güneşl çürüdü çürüyecek
Ormanların güneşi uyudu uyuyacak
Yaşayan gökyüzü glttl gidecek
Toprağı akşam sardı saracak

Tek bir yol kaldı kuşlara
Çıt yok ortada bir soluk yok
Nerdeyse bitişin gecesi gelecek
Çıplak bir iki dal arasından
Ge'ecek gecenin sonuna doğru
Gecelerin azgın gecesi gelecek

Toprakta soğuk soğuyacak
Asmaların altında bir gece
Ne uyku var ne durak
Bir gün ki anısız geçti
Bir düşman ki benzeri nerde
Her şeye karşı herkese karşı
Ölüm ne yalın ne de iki yüzlü

Kapandı bütün umut kapıları
Sonuna doğru bu gecenin
Bir şeyim kalmadı yitirecek

KOLAY

Sen kalkınca açılır su
Sen yatınca çiçeklenir su

Sen uçurumlardan dönüp gelen su
Sen kök salan toprak
Üstünde dünyalar kurulan

Gürültüler çölünde tomurcuklar çıkarırsın
sessizlikten
Gece türkülerini çalarsın gökkuşağının tellerinde
Sanki her yerdesin tüm yolları kaldırmışsın ortadan

Tüm zamanını verirsin
Doğayı durmadan yenileyip kaplayan
O şaşmaz alevine ölümsüz gençliğin

Kadın sen bir vücut getirmeyegör dünyaya
Benzer tıpatıp senin vücuduna

Sen benzeyişsin

BİZİZ

Gör kabuğundan çıkan ateş
Bak gölgeye sığınan ormana

Gör deniz gibi kabaran karı
Bak göğün bağrında çıplak ovaya
Gör yukarlara ağan suyu

Durgun ağaçları düzgün taşları gör
Gizli yardımları özür dileyişleri
Acıyla boyalı illere bak
Gör temiz pak yolları
Gülümseyen alanı gör
Yalnızlığın heykel gibi dikildiği

Aşkın beklediği ıssız eve bak
Gör sersem hayvanları
Birbirinin gözünü oyan
Gölgelere iyi kardeşlere bak
Bir kan çölünde kucaklaşan

Oynayan güzel çocuğa gülen yavruya bak
Bak şu yumurcağa
Daldaki kuştan ufak
Gör yeryüzünü işte su gibi yağ gibi
Ortada bir taş yok
Toprağın yemişleri olduran yaza
Yeşilliği sunuşuna bak

Gör inişini kadınların eski aynalarda
Gençliği inancı sana getirişini gör
Bak sensiz dünyayı gizlice açışını
Seni ışığa götüren yelkenliye bak

Ne varsa bizimle yaşayacak

Hayvanlar altın sancaklarım benim
Ovalar tatlı geçmişim
Canım yeşillikler içli kentler
İnsanlar size gelecekler

Gözyaşları yaralar terler size gelecek
Düşlerin güllerini dermeye

İnsanlar işte şurada duygulu iyi
Atmışlar ölümden de hafif yüklerini
Ne güzel uyuyorlar nar gibi güneş altında

BURDA YAŞAMAK İÇİN

Bir ateş yaktım bırakınca beni gökyüzü
Bir ateş yaktım olayım diye dostu
Bir ateş kış gecesine gireyim diye
Bir ateş daha iyi yaşamaya doğru

Gün bana ne verdiyse verdim ben de ona
Ormanları fundaları buğday tarlalarını asmaları
Ve yuvaları ve yuvalardaki kuşları
Ve evleri ve anahtarlarını evlerin
Ve böcekleri ve çiçekleri verdim ve kürkleri
ve şenlikleri

Yaşadım yalnız alevlerin çıtırtısıyla
Sıcaklığının kokusu yetti bana
Bir gemiydim sanki kapalı suda batan
Sanki bir ölüydüm ortada kalmış yapayalnız

YALNIZ DEĞİLİM

**Dudakları yumuşak meyvalarla dolu
Bin türlü çiçekle donanmış bakar
Güneşin kollarında ağır edalı
Tanıdık bir kuşla hemen sarmaş dolaş
Tek yağmur damlasıyla hemen de mutlu
Tanyerinden daha güzel canayakın
Daha sadık vefalı**

**İşte size bir bahçe
İşte size bir rüya**

**Seviyorum gene de
Seviyorum dosdoğru erkekçe**

(Çeviren : A. Kadir)

SEVGİ SÖZLERİ

Sevgilim, şu senin gizli gülüşünün ardında
Bütün sevgi sözleri anadan doğma
Ortaya çıkarır memelerini boynunu
Kalçalarını gözkapaklarını
Tüm okşamaları çıkarır ortaya
Bir tek seni göstereyim diye
Tepeden tırnağa seni
Gözlerinden öper öpmez
Bu "sevgi sözleri

DÜŞ

Yaşıyorsam işte
Yitirmesin diye yapraklarını ağaç
Yaşıyorsam işte
Suyun çarpsın diye yüreği
Yaşıyorsam işte
Gün yeniden doğsun diye

KAPADIM GÖZLERİMİ

Madem bir daha görmeyeceğim seni
Görmek İstemem dedim hiçbir şey kapadım gözlerimi
Kapadım gözlerimi ağlamak için

Hani ellerin nerde okşayışı ellerinin hani
Nerde gözlerin nerde dört dilleği günün
Yanımda hiç yoksun artık uçtun gittin
Delirtmiyorsun beni artık geceleri

Nem varsa yitirmişim sözde yaşamadayım

BİLEMEZ BENİ KİMSELER

Bilemez beni kimseler
Senin bildiğin kadar

İçinde uyuduğumuz gözlerin
İkimiz hani koyun koyuna
Ağarttı dünyanın gecelerini
Senin insan ışıklarıyla

İçinde yolculuğa çıktığım gözlerin
Yeryüzünün dışında yolların gidişine
Bir güzellik verdi ki sorma

Gözlerinde yansıtır bizi
Bitmeyen yalnızlığımız
Gözlerin şimdi o gözler değil ki

Bilemez seni kimseler
Benim bildiğim kadar

ARDINDAN

Uyumak gözünün birinde ay birinde güneş
Ağzında aşk saçlarında bir şirin kuş
Kırlar gibi ormanlar yollar denizler gibi süslenmiş
Dünyanın çevresi gibi göz kamaştıran

Dal git manzaranın içerlerine
Duman dallarının rüzgâr yemişlerinin arasından
Taştan bacaklar kumdan çoraplarla
Irmağı belinden kavra lylcene sık

Değişen bir yüzde son bir tasayla

İNSAN

Hiçbir şey olmayaydı orda
Ne vızıldayan bir böcek olaydı
Ne hışırdayan bir yaprak
Ne yalanan ne uluyan bir hayvan
Hiçbir şey olmayaydı orda hiçbir şey
Ama sıcak bir şey ama çiçekli bir şey
Ama kokulu ama kırılgılı ama parlak
Ne yaz çiçeğinin yaladığı gölge olaydı
Ne kardan kürkleri içinde bir ağaç
Ne sevinçle öpülen bir yanak olaydı
Ne kendini yele vermiş çırpınan bir kanat
Ne yumuşacık bir ten ne türkü çağıran bir kol
Başına buyruk hiçbir şey olmayaydı
Ne kazanmak olaydı ne harcamak
Ne ayrılmak olaydı ne birleşmek
İyilik adına kötülük adına

Ne seviŖe koklaŖa geçen bir gece olaydı
Ne de uykuyla geçen bir gece
Ne durgun bir ses ne coŖkun bir ağız
Ne cömert bir göğüs ne uzanmış bir el
Ne açlık ne doymuşluk
Hiçbir Ŗey olmayaydı orda hiçbir Ŗey
İster görünen ister görünmeyen
İster hafif ister ağır
İster ölümlü ister ölümsüz

Orda bir insan olaydı tek
Kim olursa olsun bir insan
Ben olaydım başkası olaydı
Ya bir insan olaydı orda
Ya da hiçbir Ŗey olmayaydı

DEMOKRASİ, SAVAŞ, BARIŞ VE KARDEŞLİK

ŞİİRİN AMACI

Size desem güneş ormanda
Benzer yatağa yayılmış bir karına
Bana inanır yaparsınız ne istesem

Size desem yağmurlu bir günün duruluğu
Aşkın tembelliğinde çın çın öter
Bana inanır bakarsınız sevişmeyi uzatmaya

Size desem yatağımın çevresinde
Yuva yapmış uğursuz bir sürü kuş
Bana inanır tasamı bölüşürsünüz

Size desem bir kaynağın koynunda
Döner yeşil bir ırmağın anahtarı
Bana inanır anlarsınız ne demek bu

Ama size sokağımın şarkısını bir söylesem
Sonsuz bir yol gibi anlatsam size yurdumu
Kulak asmaz boş verir gidersiniz

(.....)

Unumu eledim ben eleğimi astım ama
Götüreceğim sizi yüreğimin küt küt atışıyla
Sizinle söyleşmek bir hoş ediyor içimi

Kurtulmanızı istiyorum sizin birleşmenizi
Yarını dokuyanlarla el ele vermenizi
Yosunlarla sazların sarmaş dolaş olması gibi şafakta

ÖZGÜRLÜK

Okul defterlerime
Sırama ağaçlara
Kumlara karlara
Yazarım adını

Okunmuş yapraklara
Akpak sayfalara
Taş kan kâğıt ya da kül
Yazarım adını

Yaldızlı resimlere
Savaşçı armalarına
Taçlarına kralların
Yazarım adını

Ormanlara çöllere
Yuvalara çiğdemlere
Anılarına çocukluğumun
Yazarım adını

Şaşılası gecelere
Günlerin ak ekmeğine
Yavuklu mevsimlere
Yazarım adını

Parçalı gökyüzüne
Kuş kanatlarına
Değirmenine gölgelerin
Yazarım adını

Şafağın her dalgasına
Denize gemilere
Çıldırılmış dağlara
Yazarım adını

Bulutların yosununa
Kasırganın terine
Hırçın yavan yağmura
Yazarım adını

Parıldayan biçimlere
Renklerin çanlarına
Görünen gerçekliğe
Yazarım adını

Uyanmış patikalara
Uzanan yollara
Taşan alanlara
Yazarım adını

Yanan lambaya
Sönen lambaya
Bitişik odalara
Yazarım adını

İki paylık meyvaya
Odama ve aynaya
Kaplama boş yatağıma
Yazarım adını

Şirin obur köpeğime
Kalkık kulaklarına
Çelimsiz pençesine
Yazarım adını

Kapımın eşiğine
Kabıma kacağıma
Kutsal ocağın yalazına
Yazarım adını

Sunulan her tene
Dostların alınına
Uzanan her ele
Yazarım adını

Şaşırtan camlara
Saygılı dudaklara
Sessizliğin üstüne
Yazarım adını

Yıkık sığınaklarıma
Sönük fenerlerime
Duvarlarına sıkıntımın
Yazarım adını

İsteksiz yökluğa
Çıplak yalnızlığa
Ölüm basamaklarına
Yazarım adını

Düzelen sağlığa
Kalmayan tehlikeye
Anısız umuda
Yazarım adını

Ve bir tek sözün gücüyle
Başlarım yeniden yaşamaya
Seni tanımak için doğmuşum
Seni çığdırmaya

— Özgürlük

ŞİİRİN ELEŞTİRİSİ

Ateş uyandırır koca ormanı
Gövdeler yapraklar eller yürekler
Bir demet gül gibi mutluluk
Şekerli erlmış karışık uçar
Kızgın güneşle tutuşan ağaçla
Bir dostlar ormanıdır bu
Uzanır yeşil kaynaklarda

Gitti Garcia Lorca gltti ölüme

Tek türk   s  yler bir yuva
Dudaklar yaşamak için dudaklara yapışık
A layamaz bir minnacık  ocuk
Kuru gözbebeklerinde yarınki ışık
Doldurur insanı damla damla
 Tepeden tırna a donatır insanı

Gitti Saint - Pol - Roux gitti  l me
Kızı  nelere uğradı nelere

K   e buca  donmuş bir kentte
 i ekli yemi ler gelir gözümün önüne
Bulunmuş kızlara benzer
Sonsuz şenlikler içinde
Baştan ba a yer gök
Duvarlar sa ır ta lar  l 
Gözlerde bir damlacık can yok

Gitti Decour gitti  l me

SAVAŞTA ÖLENLER

Her yer tıklım tıklım ölü
Acı boğacak beni boğacak beni
Otlar yalnızlıktan kupkuru
Anı suçlu ben değilim ben değilim

Katillerle bir olmadım olmayacağım da
Özgür kalacağım İşte böyle bir başıma
Ve İnsanoğluna bundan sonra da
Ne ölüm dokunacak ne dirim

SAVAŞ ALANINDAN HABER

Ölümünden önceki gece
Yaşamının en kısa gecesi oldu
Düşündükçe hâlâ yaşadığını
Yalım yalım yanıyordu damarlarında kanı
İğrenliyordu gövdesinin ağırlığından
İnleyecek kadar gücü vardı

Bunca korkunun 'acının ortasında
Başladı gülümsemeye
Tek başına değildi çünkü
Milyonlarca yurttaşı vardı milyonlarca
Öcünü alacaklardı
Biliyordu bunu

Gün onun için doğdu

BİR AVUÇ FRANSIZ AYDINI DÜŞMANA HİZMET ETTİ

Korkmuş olanlardan korkulacak olanlardan
Hesap sormanın sırası geldi
Saltanatları sona erdi çünkü onların

Nazi cellâtlarını övüp baştacı ettiler onlar
Kalkıştılar bize kötülüğü yutturmaya
Tek şey söylemediler iyi güzel doğru

Anlaşma gibi dayanışma gibi güzelim sözleri
Gizlediler hasıraltı ettiler
O şom ağızlılar hep ölüm kustular dört bir yana

Ama şimdi sırasıdır artık
El ele vermenin sevişmenin sırası
Onların haklarından gelmek için
Analarını ağlatmak için onların

CESARET

Paris aç Paris üşüyor
Kuru otlarla besleniyor Paris
Yaşlı Paris'in üstünde eski giysiler
Metroda bunalıyor Paris ayakta uyuyor
Artık eski Paris'in çılgınlığı yok
Düşünürlüğü yok eski Paris'in
İnsanlar mutsuz oldu zorla

Bu ateş bu duru hava
Ne varsa güzelden iyiden yana
Senin aç çıplak halkının
Kimseden bir şey dilenme Paris
Canlısın işte sınırsızsın dopdolu
Ne varsa solukluğun enezliğin ötesinde
Gözlerinde işte ne varsa yaşayan
Kılıç gibi keskin lğne gibi ince

Temiz blgli usta
Zulme karşı dimdik ayakta
Dayan kurtulacaksın dayan Paris
Söyle nen var kavgadan başka
Yıldız glbl titreyen Paris'ım benim
Sönmez umudumuz Paris'imiz
Dayan da kurtul şu çamurdan
Şu yorgunluktan şu acıdan
Yürekli olalım kardeşler yürekli
Esirgemeyelim gözümüzü budaktan
Tolgamız çızmamız falan yok gerçi
Damarlarımızda yangınlar var ya
Işığımız geri dönecek geri
Öldü en iyi kardeşler uğrumuza
Yüreklerimizde şimdi onların kanı
İşte yeni bir gün Paris'te yeni bir sabah
Başlayan baharın dışları arasında
Parladı kurtuluşun süngüsü gibi
İşte kör kuvvet yenildi yenilecek
Bu Alman faşistleri bu işgalciler
Bu düşmanlar bu köleler anladılarsa eğer
Onlarda bir parça kafa varsa
Dank desin kafalarına
Yakında basıp gidecekler

GABRIEL PERI *

Bir İnsan öldü
Yoktu kendini koruyacak bir şeyi
Yaşama açılmış kollarından başka
Bir İnsan öldü
Yoktu gidecek yolu
Barışa giden yoldan başka

Bir insan öldü ama
Sürüyor hâlâ kavgası
Ölüme karşı unutulmaya karşı

Çünkü biz de istedik
Onun istediği şeyleri
Şimdi de istiyoruz
Ve diyoruz ki
Mutluluk ışıksın
Gözlerin içinde yüreklerin içinde
Adalet ışıksın yeryüzünde

* Fransız yazarı ve devlet adamı (1902 - 1941). Alman işgaline karşı yurtsever Direniş hareketine katıldı, Gestapo tarafından yakalanarak kurşuna dizildi. [Çev.]

İnsanı yaşatan sözler vardır hanı
Arı duru iyi sözler
Sıcaklık sözü örneğin güvenlik sözü
Aşk adalet özgürlük sözü
Çocuk sözü incelik sözü örneğin
Bazı çiçeklerle yemişlerin adları
Yiğitlik sözü çaba sözü
Kardeş sözü örneğin arkadaş sözü
Ve bazı ülkelerin köylerin adları
Bazı kadınların dostların adları

Bizim Peri de onlardan biri
Öldü Peri bizi yaşatan şeyler uğruna
Oldu bağı delik deşik
Ama biz onunla tanıdık birbirimizi daha iyi
Gördük yaşadığını umudun
Dipdiri

GORAN'IN MEZARI

**Biz İnsanların en iyileriylz kardeşler
Şiirlerimizde buram buram yaşamak tüter
Yaşam gelişir yayılır ellerimizde
Boş verir dudak бүker geçeriz ölüme**

**Yalnız acı vardı dünyada kardeşler acı
Sövgüleri hiçbir güzel şey silemezdi
Barışı getiremezdi hiçbir iyi şey
Bilemezdik ışığın değeri ne**

Severdik birbirlimize ama neden severdik
Anladınız bugün artık neden severmişiz
Dizelerime bakarsınız acı geçmişime
Göğsünüz sevinir güler kabırır
Durursunuz onurla güvenle dimdik

Ben aldım öcümü yansır soluğum
Sesinizde aydın göz bebeklerinizde
Savaşı kazandım gerçek oldu düşüm

Bilmeden çocuklarımız zorlu kışları
Çıkarsınlar doya doya yazın tadını

İkinci Dünya Savaşı'nda :

DÜŞLERİNDE GÖRDÜKLERİ KADINA

Dokuz yüz bin mahpus
Beş yüz bin siyasi
Bir m lyon işçi

Uykularının sultanı
Erkek gücü ver onlara
Dünyada olmanın sevlincini ver
O k r karanlıkta
Tatlı aşkın dudaklarını ver
Unutsunlar acılarını

Uykularının sultanı
Göğüsleri  p c k dolu
Kız kadın kardeş ana
Ülkemizi ver onlara
Sevdikleri gibi öylece
Yaşamaya tutkun o ülkeyi

Şarabın şakıdığı bir ülke
Ekinlerin cömert olduğu
Çocukların afacan
Yaşlıların hoşgörülü
Ak çiçekli yemiş ağaçları gibi
Kadınların tatlı dilli

Dokuz yüz bin mahpus
Beş yüz bin siyasi
Bir milyon işçi

Uykularının sultanı
Ak gecelerin kara karı
Kansız bir ateş içinden
Beyaz değnekli Ermiş Tan
Yeni bir yol göster onlara
Tahta hapisanenin dışında

Tanımak için göğüslediler
En ağır kötülükleri
İyi dayandılar iyi
Erdemle donandılar gerçi
Ama yaralarla da oldular delik deşik
Çünkü yaşamaları gerekti

Dirliklerinin sultanı
Uyanışlarının sultanı
Özgürlük ver onlara
Bırak utancımız bize kalsın
—Utancı yok etmek için de olsa—
Biz sarılmışız utanca

ALMAN BULUŞMASI

İşte konuşuyor bir ana :

— Üç saray kurmuştum gönlümde
Bir yaşam bir aşk bir ölüm için
Gizliyordum bir gömü gibi
Acılarını mutluluğumun

Üç giysi dikmiştım keyfime
Her şey girmişti iç içe
Oğul umut göz ay çiçek ayna
Erkek sert ama dobra dobra
Kadın süzgün ama oynak
Tepeden tırnağa

Bir çöldeyim şimdiki
Karışıyorum karanlıklara
Düşman yenilmi gerçik
Ama ben kaldım yalnız
Sevmek için
Bir başıma

BARİŞ ŞİİRLERİ

Şimdi bütün kadınlar mutlu
Kavuştular kocalarına
Erkek güneşten geliyor
Getiriyor bir sıcaklık
Karısını kucaklamadan önce
Gülüyor günaydın diyor yumuşacık

★

Yararsız bir yüzüm vardı yıllardır
Oysa şimdi benim
Sevilesi bir yüzüm var
Mutlu olcıs bir yüzüm

★

Bütün güzellerin düşünüşünü görürüm
Gezinirler geceleyin
Usul usul
Gezinen ayla yan yana

Güzelim açsa da görsem
Sütünün ak gülü
Güzelim tez elden ana olmalı
Bir çocuk doğurmalı bana benzeyen

★

Bahçeml ısıtır yemişlerin çiçeği
Güzellik ağaçları meyva ağaçları
Çalışırım bahçemde bir başıma
Güneş ateş yakar kararmış ellerimde

ORDA

Teker teker değil
İkişer ikişer vorocağız oraya
İkişer ikişer insanlar tonış olocağız
Dostluklar kurocoğız dostluklar
Beton gibi sımsıkı soğlam

Gülecek bizim çocuklar gülecek
Koronlık mosollordo oğloyon
Bir başına kolmış o insoncığa

Gülecek bizim çocuklar katıla katıla

(Çeviren : A. Kadir)

UMUT BACILARI

Ey ylgit kadınlar ey umut bacıları
Taş çatlasa dediniz birleştireceğiz
Aşkı ve iyiliği ölüme karşı

Ey benim bacılarım sağ kalmış dipdiri
Dediniz ölüm vız gelir bize
Yaşam sürmeli

İşte o gün geldi geliyor
Ey kutsal bacılarım benim
İşte o gün na şurda
Savaş da neymiş ki yoksulluk da ne
Bir sünger çekilecek tüm acıların üstüne
Bir sünger oldu bitti
O gün bütün insanlar okşanmayı ey bacılar
O gün bütün insanlar seilmeyi hak etti

AYDINLIK

Hiçbir vakit tam karanlık değil gece
Kendimde denemişim ben
Kulak ver dinle
Her acının sonunda açık bir pencere vardır
Aydınlık bir pencere
Hayal edilecek bir şey vardır
Yerine getirilecek istek
Doyurulacak açlık
Cömert bir yürek
Uzanmış açık bir el
Canlı canlı bakan gözler vardır
Bir yaşam vardır yaşam
Bölüşülmeye hazır

(Çeviren : A. Kadir)

ASIL ADALET

İnsanlarda tek sıcak kanun
Üzümden şarap yapmaları
Kömürden ateş yapmaları
Öpücüklerden insan yapmalarıdır

İnsanlarda tek zorlu kanun
Savaşlara yoksulluğa karşı
Kendilerini ayakta tutmaları
Ölüme karşı yaşamalarıdır

İnsanlarda tek güzel kanun
Suyu ışık yapmaları
Düşü gerçek yapmaları
Düşmanı kardeş yapmalarıdır

Hep var olan kanunlardır bunlar
Bir çocukcağızın ta yüreğinden başlar
Yayılır genişler uzar gider
Ta akla kadar

(Çeviren : A. Kadir)

YAŞIYORUM

Sonsuz düşleri içinde yaşıyorum
Mevsimlerin yılların
Yaşamamanın sonsuz düşleri içinde
Örgüsü içinde biçimlerin
Renklerin sözlerin işlerin
Yaşıyorum baş döndüren güzellikte
Bayağı çirkinlikte
Yeni düşüncede sıcak istekte aydınlıkta
Sıkıntılar acılar içinde
Yaşıyorum ölüme karşı

Yaşıyorum ışıklı ince ırmakta
Karanlık duru pınarında
Gözlerin kirpiklerin
Havasız ormanda durgun çayırda
Uzakta küçülmüş denize
Silinmiş göğe doğru

Yaşıyorum taş gibi kalabalığın çölünde
Tek başına kalmış insanın yuvasında
Kavuşan kardeşlerin ocağında
Hem kıtlık içinde hem bolluk içinde
Gündüzün kargaşasında gecenin düzeninde

Sağlama bağıyorum yaşamayı
Bugünü yarını kuruyorum
Yaşıyorum yerde gökte
Ateşte dumanda
Akılda çılgınlıkta
Ölüme ölüme karşı
Toprağa karşı yaşıyorum toprağa
Ölüm düşlerinden daha gerçek

Veryüzündeyim işte
Burda ne varsa benimle
Yıldızlar var gözlerimde
Doğuruyorum bilinmeyeni
Toprak ananın verdiğiince

Sınır çizemez anılara umuda bilinmeyen
Kurmali yarını bugünden

YAŞATMAK

Birkaç kişiydiler ancak
Yaşarlardı karanlıkta
Düşleyerek okşayan günü

Birkaç kişiydiler ancak ormanı seven
İnanırlardı yanan oduna
Ta uzaktan çiçek kokularına bayılırlardı
Örterdi onları çıplaklığı isteklerinin

Birleştirirlerdi yüreklerinde ölçülü soluğunu
Doğal yaşayışın o hiçten tutkusuyla
Yazları gitgide büyüyen

Birleştirirlerdi yüreklerinde gelen ağın
Bir başka çağa merhaba diyen çağın umudunu
lden daha dayanıklı aşklarla

Azıcık kısacık bir uyku
Gtrrd onları gelecek güne
Dayanırlardı bilerek sürdüğünü yaşamın

Ve onların istekleri aydınlığı doğururdu

★

Birkaç kişlydiler ama
Birden kalabalık oldular

Her ağdaki gibi

BIRAKIN BİR DÜŞÜNEYİM

Bırakın bir düşüneyim yaşamama yardım edeni
Umut veriyorum bezgin insanlara
İşte ortada aşkın gürbüz sevinçleri

Seviyorlar - bir ödüldür sevmek
Didiniyorlar sevdikleri için
Bu bir okşama görevi

Ama sizin için de didiniyorlar

Tüm sarhoşlukları aşkın
Gidermiyor bu yorgunlukları
Sizin gibi yapacak iş olmayanlar uğruna
Didinmekten gelen bu yorgunluğu

Haksızlığı açıklıyorum
Söküyorum dikenleri
İstiyorum kırıışıkları sllmek

Sesleniyorum ve açılıyor kapı

Bırakın bir düşüneyim yaşamama yardım edeni
Serinlik dileğim dindirdi hastaların ateşini
Güneş altında kor, ben bir kadından doğdum
Onun erdemi yansır ara sıra bende
Özgür insanlar yaratır karnının körfezi

Paylaşmaktır yaşamak tiksiniyorum yalnızlıktan
Ölümün bağları tutuyor gene beni
Eskisi gibi kucaklamıyorum kimseyi
Ekmek demek mutluluk demektir o zamanlar
Öpüşümüzü daha sıcak kılan has ekmek

Bu dünyadır sığınabileceğimiz tek yer
Şimdi benim için yaşamak demek sorunları
çözmek demek
Ve yok etmek demek doğuşun kör acısını
Parlamayan yıldızın yıldızlığı neye yarar
Yaşamak demek yitmek demektir
buluşmak için insanlarla

Irmağın solukluğu silsin dereyi
O eşsiz gözler görsün her şeyi yerli yerinde
Yoksulluk yok olmuş bakışlar düzenli
Tohumdan çiçeğe ağaca doğru büyüyen bir düzen
Evrene temel olan bir diri temel

İnsandan insana gençleşen ve gülen çocuk

SAATLERİM

İnsan oldum taş oldum
İnsanda taş taşta İnsan oldum
Gökte kuş oldum kuşta gök
Ayazda çiçek oldum güneşte ırmak
Çiğde pırıltı

Kardeşçe yalnız kardeşçe özgür

(Çeviren : A. Bezirci)

İÇİNDEKİLER

PAUL ELUARD

Yaşamı (A. Bezirci)	7
Kişiliği (Claude Roy)	10
Sanatı (Gaetan Picon)	13
Eluard'da Aşk Ve İnsanlık (G. E. Clancier)	18
Eluard'da Toplum (L. Aragon)	30
Eserleri (A. Bezirci) ...	37
Türkçede Eluard (A. Bezirci)	40

SEÇME ŞİİRLER

Aşk, Doğa Ve İnsan :

Karartma	44
Adına	45
Alnım Camda	46
Biz İkimiz ...	47
Gül İşlemeler ...	48
Gözlerin Sabırla Beklerdi Bizi	51
Yaşamak	53
Aşk Şiir	55
Yeni Bozulmuş	56
Canlı Hava	57
Tutkun Kadın	58
Çıplak Dağda	59
Seninle ...	60
Yapıcılık Oyunu	61
Sözgelişi	62
İnek	63
Sensiz	64
Kolay	66
Biziz	67
Burda Yaşamak İçin	69

Yalnız Değilim	70
Sevgi Sözleri	71
Düş ...	72
Kapadım Gözlerimi	72
Bilemez Beni Kimseler	73
Ardından	74
İnsan	75

Demokrasi, Savaş, Barış Ve Kardeşlik :

Şiirin Amacı	77
Özgürlük	79
Şiirin Eleştirisi	83
Savaşta Ölenler ...	85
Savaş Alanından Haber	86
Bir Avuç Fransız Aydını Düşmana Hizmet Etti	87
Cesaret	88
Gabriel Peri	99
Goran'ın Mezarı	92
Düşlerinde Gördükleri Kadına	94
Alman Buluşması	96
Barış Şiirleri	97
Orda	99
Umut Bacıları	100
Aydınlık	101
Asıl Adalet	102
Yaşıyorum	103
Yaşatmak ...	105
Bırakın Bir Düşüneyim	107
Saatlerim	109

SEÇME ŞİİRLER

PAUL ELUARD

Paul Eluard çağdaş Fransız şiirinin en ince, en verimli sözcülerinden biridir.

Onun alabildiğine duyarlı ve mutsuzluğu aşmış olan şiiri, katıksız bir mutluluk türküsü olarak kalır. Şairin soluması gibi duru, kendiliğinden, içten gelen bu şiir en kardeşçe, en evrensel dili konuşur. Öylesine yalın, gündelik sözcüklerle kurulu, apaydınlık bir şiirdir.

Yetmiş aşkın eserinden derlenen, ilk ve sonraki basımı ilgi ve övgü ile karşılanan «Seçme Şiirler» in bu yeni basımı da gözden geçirilmiş ve genişletilmiştir.

ÖNEMLİ NOT :

Bu kitap basılı flyatının üzerinde satılamaz.

200 Lira